

Dr Marta Komorowska-Pudło

Uniwersytet Szczeciński

Satysfakcja seksualna małżonków a jakość ich relacji w innych sferach funkcjonowania związku

Wprowadzenie

Relacje między małżonkami to suma interakcji zachodzących między nimi (zob. Harwas-Napierała, 2006, s. 221), to ich wzajemny stosunek do siebie (Okoń, 1987, s. 258). Jakość związku wiąże się z poczuciem zadowolenia małżonków, określeniem związku jako udany, dobrany, szczęśliwy (Janicka, Niebrzydowski, 1994, s. 27-31). Wśród elementów składających się na jakość życia w związku, wskazywanych przez różnych autorów, można wymienić m.in. takie właściwości indywidualne, jak: zaspokojenie potrzeb indywidualnych, zadowolenie uczuciowe, poczucie wolności, rozwój osobisty, aktywność własna, relacje z innymi, uzyskiwanie wsparcia oraz zadowolenie seksualne. Właściwości dotyczące funkcjonowania w diadzie małżeńskiej warunkujące jej jakość to między innymi: wspólne cele i powodzenie w ich realizacji, przystosowanie małżeńskie, zharmonizowanie osobowości, integracja, harmonijne współżycie, wzajemne zaangażowanie, podobieństwo, intymność, miłość, uczuciowość, wsparcie, więź, szacunek, zrozumienie, otwartość, empatia, komunikacja i satysfakcjonujące relacje seksualne (Szopiński, 1980; Braun-Gałkowska, 1992; Rostowski, 1987; Ryś, 1999; Janicka, Niebrzydowski, 1994; Płopa, 2006; Rostowska 2008).

Pożycie seksualne stanowi według Jana Rostowskiego (1987, s. 31) jeden z podstawowych elementów dobranego związku małżeńskiego (m.in. obok miłości, więzi, podobieństwa, intymności). Twierdzi on, że „w odniesieniu do związku małżeńskiego obustronnie doświadczana przyjemność jest wprost fundamentalnym warunkiem jego powodzenia (Rostowski, 1987, s. 272). „Seksualność ludzka może być znakomitym środkiem przekazywania sobie nawzajem (...) miłości, zainteresowania, troskliwości i czułości, zaufania, obopólnej akceptacji, a także zapewnieniem o wierności, wyłącznej przynależności, itp. (...) Seksualność ludzka jest jakby wkomponowana w całość osobowości jednostki i poniekąd podlega jej wielorakim wpływom, a zarazem jest jej wcale niebagatelnym przejawem. (...) nie można seksualności oddzielać od innych aspektów życia małżeńskiego, a więc emocjonalnego, intelektualnego i kulturalnego, a przede wszystkim szeroko rozumianej osobowości” (Rostowski, 1987, s. 274-275). „Realizacja własnej seksualności” jest jednym z celów życia w małżeństwie (Grabowska, 2014, s. 168).

Celem niniejszego artykułu jest ukazanie związku, jaki występuje pomiędzy jakością odczuwanej satysfakcji seksualnej przez małżonków znajdujących się w okresie wczesnej dorosłości a jakością ich związku mierzonego relacjami pozaseksualnymi w obszarze

psychospołecznym. W dostępnej literaturze można spotkać stwierdzenia autorów o wysokim związku powyższych zmiennych, jednakże niewiele jest badań aktualnych podejmujących szczegółowe analizy tego typu. Opisany zostanie związek satysfakcji seksualnej małżonków z uwzględnieniem ich szczegółowych elementów (satysfakcja fizyczna, emocjonalna i poczucie kontroli) z subiektywnym poczuciem przygotowania do małżeństwa, wyboru współmałżonka i zadowolenia z tworzonego z nim związku oraz z ich funkcjonowaniem w obszarze takich relacji, jak więź małżeńska (współodczuwanie, współrozumienie i współdziałanie), miłość (namiętność, intymność, zaangażowanie), komunikacja małżeńska (wsparcie, zaangażowanie, deprecjacja) oraz dobór małżeński (intymność, podobieństwo, samorealizacja i rozczarowanie).

1. Związek satysfakcji seksualnej małżonków z ich funkcjonowaniem w sferach pozaseksualnych we wzajemnych relacjach. Przegląd dotychczasowych badań

Wielu autorów zwraca uwagę, że udane relacje małżeńskie ściśle wiążą się z satysfakcjonującym oboje małżonków życiem seksualnym, podnoszącym poziom ich zadowolenia i oddziałującym na zasadzie sprzężenia zwrotnego na podtrzymywanie wysokiej jakości związku (Janicka, Niebrzydowski, 1994, s. 181; Nęcki, 1996, s. 158; Scott, Sprecher, 2000, s. 1005).

Cel aktywności seksualnej tkwi w zaspakajaniu potrzeby seksualnej oraz w doświadczaniu takich przeżyć psychicznych małżonków, jak bliskość, przynależność i zależność (Janicka, 2006, s. 76).

Współżycie seksualne jest ważnym zadaniem małżeństwa. Nierealizowanie go w stopniu satysfakcjonującym oboje małżonków może prowadzić do osłabienia relacji, a z czasem nawet do ich rozpadu (por. Janicka, Niebrzydowski, 1994, s. 19). Zaspokojenie potrzeb seksualnych Helena Sęk (za: Janicka, Niebrzydowski, 1994, s. 19-20; por. Ryś, 1999, s. 20) zalicza do najważniejszych funkcji małżeństwa. Obok funkcji emocjonalnych i gospodarczych są one szczególnie ważne dla utrzymania więzi małżeńskiej. Alicja Kuczyńska umieściła zachowania seksualne wśród najważniejszych zachowań wiążących partnerów ze sobą, które w znacznym stopniu zwiększają satysfakcję ze związku (Kuczyńska, 1998, s. 89-90). Antonina Ostrowska (Izdebski, Ostrowska, 2004, s. 132) wskazuje, że znaczenie seksu dla człowieka należy rozciągnąć nie tylko na sferę jednostkową lub małżeńską. Stwierdza ona, że jest on „istotnym elementem jakości życia. (...) Udane życie seksualne i związek z partnerem zdają się kompensować niedostatki innych dziedzin życia”. Życie seksualne może być zarówno przyczyną, jak i skutkiem harmonijnego współżycia (Pospiszyl, 1990, s. 3).

„Jeśli pożycie seksualne jest dla obu stron satysfakcjonujące, to wtedy rozwijają się między partnerami silne więzy emocjonalne. Te pozytywne emocje podlegają generalizacji, a więc oddziałują na dziedziny nieseksualne, wspierając i potęgując jakość tych wszystkich działań, które rozgrywają się między partnerami” (Levassort, za: Rostowski, 1987, s. 290-

291). Henderson-King i Veroff (za: Scott, Sprecher, 2000, s. 1005) stwierdzili, że dobre samopoczucie małżonków i uczucia seksualne są wzajemne i że oba kierunki przyczynowe działają w jednym czasie. Niesatysfakcjonujący związek wiąże się z niskim poziomem zadowolenia z życia seksualnego, a satysfakcjonujące życie płciowe ze związkiem udanym (Leiblum, Seagraves, za: Leiblum, Rosen, 2005, s. 489). Im bardziej korzystne doświadczenia seksualne w małżeństwie, tym bardziej zadowolające relacje w innych sferach wspólnego życia. Niski poziom zadowolenia z funkcjonowania w sferze seksualnej wiąże się z niskim poziomem relacji w pozostałych sferach (por. Rostowski, 1987).

Wielu autorów wskazuje, że satysfakcja seksualna to czynnik znaczący dla trwałości związku (Janicka, 2006, s. 174). Potwierdził to David Buss (2014, s. 111) stwierdzając, że „satysfakcja seksualna wiąże się ściśle ze szczęściem w małżeństwie i jest trafnym prognostykiem rozwodów”. W badaniach autora te pary, które narzekały na zachowanie seksualne współmałżonków, w których dochodziło do odmowy współżycia, braku zalotów i braku zainteresowania seksualnością przejawiały brak szczęścia małżeńskiego (tamże). Regan (za: Grabowska, 2014, s. 183) wskazuje, że podkreślanie ważności seksualności dla wzajemnych relacji małżonków wiązało się z rzadszym myśleniem przez nich o rozwiązaniu relacji oraz o możliwości nawiązywania kontaktów z innymi osobami spoza związku.

Satysfakcja seksualna nie powinna być utożsamiana jedynie z zaspokojeniem potrzeby fizycznej (z orgazmem). Seksualność to szersza, niż sama zdolność do orgazmu, właściwość człowieka. „Obejmuje ona całego człowieka w jego cielesno-psychiczno-duchowej jedności” (Marcol, 1995, s. 49). Seksualność to szeroko rozumiana sfera funkcjonowania człowieka w obszarze fizjologii, psychiki i relacji społecznych, to integrujący wszystkie te obszary aspekt życia człowieka, stanowiący o poziomie jego dojrzałości psychoseksualnej, niezwykle istotny dla całokształtu życia w małżeństwie (zob. Komorowska-Pudło, 2013, s. 17-27). W związku z tym ważna jest systematyczna dbałość o jakość jedności powyższych elementów składających się na sferę seksualności, by poziom zadowolenia małżeńskiego był dla kobiet i mężczyzn jak najbardziej optymalny. Alojzy Marcol (1995, s. 52-58) podkreśla takie elementy wspomnianej jedności, jak: wiedza o seksualności kobiet i mężczyzn, komunikacja małżeńska, dojrzewanie osobowości, przyjaźń małżonków, dbałość o własną atrakcyjność, o wzajemne wsparcie i uznanie, o wzajemne zaufanie. „Seksualność stanowi integralną część intymnych związków (...), wykraczając poza biologię, skłania ludzi do tworzenia więzi” (Imieliński, za: Grabowska, 2014, s. 170). Sfera ta jest przez Kazimierza Imielińskiego (1985, s. 343-344) wymieniana jako jeden z najważniejszych czynników budowania relacji i więzi interpersonalnych, kształtujących wielowymiarowość współżycia międzyludzkiego. Podobnie, pełnię seksualności, w sposób integrujący trzy rodzaje potrzeb: fizycznych, psychologicznych i społecznych, Bardis (za: Rostowski, 1987, s. 62) odnosi do miłości małżeńskiej. Również Helen Fisher (2004, s. 74, 89) podkreśla, że rozpoczynająca się miłość małżonków opiera się głównie na dwóch popędach, warunkowanych silnymi zmianami biochemicznymi w organizmie: popędzie seksualnym i popędzie do tworzenia więzi z partnerem. Miłość jest

słaba i niepełna, jeśli opiera się głównie na zaspokajaniu potrzeb fizycznych lub innych niezwiązanych z miłością i więzią małżeńską (por. Bardis, za: Rostowski, 1987, s. 63). Rozumienie zintegrowanej seksualności jako związku trzech sfer – fizycznej, psychicznej i społecznej – pozwala na podjęcie szerokiej dyskusji o satysfakcji seksualnej, odnoszącej się do wspomnianych trzech aspektów (zaspokojenie potrzeby seksualnej i prokreacja, miłość oraz więź małżeńska).

Na satysfakcję małżeńską ma wpływ, według różnych autorów, wiele różnorodnych czynników. Część z nich ściśle wiąże się z jakością pozaseksualnych relacji małżeńskich, a część wiąże się z innymi uwarunkowaniami. Wśród czynników związanych z relacjami małżeńskimi wymieniane są między innymi: cechy układu partnerskiego, a szczególnie wzajemne wsparcie emocjonalne partnerów (Nęcki, 1996, s. 159; Scott, Sprecher, 2000, s. 1005), więź uczuciowa (Scott, Sprecher, 2000, s. 1005), jakość aktualnego układu relacyjnego i dopasowanie małżeńskie (Heiman, za: Leiblum, Rosen, 2005, s. 155), atmosfera w rodzinie (Izdebski, Ostrowska, 2004, s. 136), proces komunikacji między małżonkami, umiejętność radzenia sobie z emocjami (szczególnie z gniewem), jakość trzech elementów składających się na koncepcję miłości Roberta Sternberga: namiętność, intymność i zaangażowanie (Grabowska, 2007, s. 39; 2014, s. 178), wybór partnera, umiejętność nawiązania interakcji seksualnej i zaspokajanie potrzeb seksualnych partnera (Gapik, za: Janicka, Niebrzydowski, 1994, s. 180).

Z badań wynika, że większa satysfakcja seksualna jest związana z większą intensywnością uczuć partnerów, z większym zaangażowaniem seksualnym (Augelli, Baron, Byrne, za: Rostowski, 1987, s. 297), z większym poziomem integracji (Janicka, 2006, s. 177). Janicka (2006, s. 77-79) wskazuje ponadto, że satysfakcja seksualna wzrasta wraz ze stażem trwania związku małżeńskiego i wiąże się między innymi z ekskluzywnością seksualną, warunkującą poczucie bezpieczeństwa psychicznego. Jak podkreśla Zbigniew Nęcki (1996, s. 158) „bliskość psychiczna sprzyja satysfakcji ze współżycia płciowego”. Zbigniew Izdebski (2004, s. 17) wśród czynników warunkujących częstotliwość kontaktów seksualnych wymieniał od najczęstszych, w kolejności malejącej, ocenę życia seksualnego, ocenę roli seksu w życiu, ocenę sprawności seksualnej, przeżywanie orgazmu podczas współżycia, ocenę związku, małżeństwa. Ponad 60% badanych przez autora osób stwierdziło, że zawsze będą ze swoimi partnerami, a siła tych związków w wysokim stopniu wiązała się z oceną aktualnego związku i życia seksualnego (tamże, s. 23-24). Mniejsza częstotliwość kontaktów seksualnych może być związana ze skojarzeniami tych doświadczeń z bólem lub jakimiś negatywnymi bodźcami (McGuire, za: Grabowska, 2014, s. 169). Poziom satysfakcji seksualnej może także być związany z wiekiem, z wrażliwością seksualną, ze sposobami regulowania płodności (Harris, za: Grabowska, 2014, s. 170) lub z postawami, przekonaniem, systemem wartości (Kohlberg, za: Grabowska, 2014, s. 169; por. Komorowska-Pudło, 2014a), religijnością (Young, Grabowska, 2014, s. 172), czy też z różnymi doświadczeniami z rodziny pochodzenia (zob. Komorowska-Pudło, 2014b).

Omawiając problematykę satysfakcji seksualnej Imieliński (1986, s. 29-35) wymienia pięć jej poziomów. Pierwszy poziom, najniższy wiąże się jedynie z redukcją własnej potrzeby seksualnej, bez uwzględniania partnera, jego potrzeb i sytuacji, w której odbywa się doświadczenie seksualne oraz innych własnych pozaseksualnych potrzeb. Wiąże się to w konsekwencji z brakiem satysfakcji ogólnej i może prowadzić do zniechęcenia seksualnego. Na poziomie drugim człowiek podchodzi do sfery seksualnej w sposób fizjologiczno-techniczny, redukuje swoje napięcie seksualne, doznając tzw. „ulgi” (tzw. satysfakcji fizycznej), ale w dalszym ciągu bez uwzględnienia potrzeb partnera i psychologicznych aspektów doświadczenia. Niesie ono za sobą niską ogólną satysfakcję lub też jej brak, co przy trwałych tego typu doświadczeniach również może wiązać się ze zniechęceniem seksualnym. Na trzecim poziomie, oprócz zaspokojenia seksualnego, jednostka uzyskuje satysfakcję także z zaspokojenia innych potrzeb (np. bezpieczeństwa, poczucia własnej wartości, sprawdzenia się, dominacji). Jednakże w ogólnym wymiarze pełna satysfakcja też nie jest wysoka, wiąże się z tzw. zadaniowym traktowaniem aktywności seksualnej dla uzyskania pozaseksualnych celów. Na poziomie czwartym, poza wyżej wymienionymi aspektami, kontakt seksualny łączy się z pogłębianiem więzi uczuciowej między małżonkami i satysfakcją emocjonalną. Najwyższy poziom satysfakcji seksualnej ma miejsce na poziomie piątym. Wiąże się on z odwzajemnioną miłością, z poczuciem wspólnoty ze współmałżonkiem. Ma on charakter uszczęśliwiający człowieka, wzbogacający go o ważny sens życia. Zadowolenie ze szczególnego rodzaju intymnej bliskości jest tu ważniejsze niż sama satysfakcja fizyczna z aktu seksualnego. Lewinger (za: Rostowski, 1987, s. 310) opisując poziomy satysfakcji seksualnej mówi o trzech poziomach odniesienia w analizowanej sferze życia, czyli o jednostronnej świadomości, powierzchownym kontakcie oraz wzajemności.

Z różnych badań wynika, że stosunek osób odmiennych płci do seksualności oraz związany z nią uzyskiwany poziom zadowolenia, w dużym stopniu wiąże się z biologicznymi i psychologicznymi różnicami pomiędzy kobietami i mężczyznami. Wskazując na te różnice Maria Ryś (1999, s. 21-22) podaje, że dotyczą one zainteresowań, potrzeb, postaw i zachowań. Dla kobiety szczególnie ważne są przeżycia emocjonalne, zainteresowanie męża całą jej osobą, wrażenia psychiczno-erotyczne, oparte na bodźcach dotykowych i słuchowych. Autorka podkreśla, że „dla kobiety pragnienie zbliżenia seksualnego jest uwarunkowane istnieniem więzi emocjonalnej, psychicznej i fizycznej” (tamże, s. 22). Kobiety częściej niż mężczyźni podejmują zachowania seksualne, by okazać lub zdobyć miłość, uzyskać poczucie więzi emocjonalnej. Okazuje się też, że często czynią tak po kłótniach z partnerem, gdyż głównym celem jest dla nich wówczas odbudowanie więzi emocjonalnej z nim (Meston, Buss, 2010, s. 88-90). Dla mężczyzny ważne są natomiast działania, aktywność, częste i szybkie zaspokajanie potrzeb seksualnych, opartych głównie na bodźcach cielesno-wizualnych (Ryś, 1999, s. 21-22). Mężczyźni także częściej myślą i fantazjują o sprawach seksualnych niż kobiety, a wyobrażenia te mają w dużym stopniu odmienny charakter. U mężczyzn ma on charakter bardziej zmysłowy, a u kobiet -

uczuciowy (Buss, 1996, s. 102-103; Kenrick i in., 2002, s. 391; Wojciszke, 2010, s. 77-78). W aspekcie kosztów i zysków młodzi mężczyźni częściej oceniają seks jako korzyść, a kobiety ani jako zysk, ani jako stratę (Sedikides, za: Wojciszke, 2010, s. 84). „Seksualne wyobrażenia kobiet są bardziej osobiste i emocjonalne, podczas gdy mężczyzn – raczej fizyczne i bezosobowe (Ellis, Symons, za: Kenrick i in., 2002, s. 169). K. Imieliński (1986, s. 203-205) zwraca uwagę, że „pragnienia seksualne kobiety silniej łączą się z całością przeżyć związanych z konkretnym partnerem”, co powoduje, że optymalny charakter relacji we wszystkich obszarach życia w małżeństwie jest dla jakości doświadczeń seksualnych szczególnie ważny. Im silniej jest ona uczuciowo związana z małżonkiem, tym większą satysfakcję seksualną przeżywa i ujawnia mniej problemów w tej sferze. Brak więzi uczuciowej lub brak zaspokojenia przez niego innych jej podstawowych pozaseksualnych potrzeb wiąże się z niskim poziomem satysfakcji seksualnej lub z jej brakiem oraz z różnorodnymi trudnościami w tej sferze.

Różnice dotyczące seksualności kobiet i mężczyzn są w bardzo dużym stopniu uwarunkowane różnym poziomem testosteronu (por. Moir, Jessel, 1989; Fisher, 2004). Dla zobrazowanie tych różnic warto posłużyć się słowami Anne Moir i Davida Jessela (1989, s. 152): „Mężczyźni chcą seksu, kobiety chcą związków między ludźmi. Mężczyźni chcą ciała, kobiety chcą miłości”. Aktywność potrzeb seksualnych mężczyzn utrzymuje się na mniej więcej stałym poziomie, u kobiet obserwowana jest okresowa zmienność potrzeb tak w aspekcie cyklu miesięczkowego, jak i faz jej życia (por. Wojciszke, 2010, s. 88), pożądanie seksualne mężczyzn jest także wyższe niż pożądanie kobiet (Wojciszke, 2010, s. 90). Z badań autora wynika, że nie ma różnicy między kobietami i mężczyznami w ogólnej satysfakcji seksualnej (Wojciszke, 2004, s. 439). Zaspokojenie seksualne ma większe znaczenie dla mężczyzn niż dla kobiet. One w bliskiej relacji preferują głównie czułość i intymność, oni natomiast kontakt seksualny (Moir, Jessel, 1989, s. 154-155). Mimo wskazanych różnic należy podkreślić, że kobieta także jest zainteresowana seksualną stroną małżeństwa. Glen Wilson (za: Moir, Jessel, 1989, s.190) stwierdził, że „kobiety pragną dużo seksu z mężczyzną, którego kochają, natomiast mężczyźni chcą dużo seksu”. W badaniach Murstein (za: Moir, Jessel, 1989, s. 155) uwidoczniło się to w 560% wzroście doznań orgazmu w małżeństwie, w porównaniu do 63% wzrostu takich doświadczeń u mężczyzn. Stwierdzając, że namiętność i seks nie są tożsame Bogdan Wojciszke wskazuje, iż można doświadczać namiętności i nie podejmować aktywności seksualnej. Częściej zdarza się to kobietom niż mężczyznom (Wojciszke, 2010, s. 74). Natomiast namiętność i intymność częściej są czynnikami, których wymaga kobieta, by doświadczyć aktywności płciowej (Buss, Baumeister, za: Wojciszke, 2010, s. 75), kobiety są bardziej uczuciowe i bardziej namiętne niż mężczyźni (Wojciszke, 2010, s. 77)

Z badań Rostowskiego (za: Janicka, Niebrzydowski, 1994, s. 181) oraz Iwony Janickiej (2006, s. 169) wynika, że mężczyźni są bardziej niż kobiety zadowoleni z małżeńskiego pożycia seksualnego. Natomiast w badaniach Kazimierza Pospiszyla (1990, s. 5-6) okazało się, że kobiety osiągały wyższy poziom zadowolenia z pożycia seksualnego w małżeństwie

niż mężczyźni, co wiązało się jednocześnie z wyższym poziomem zadowolenia z małżeństwa. U mężczyzn autor powyższej analizy takich zależności nie znalazł. Z badań Ubella z 1984 roku (za: Grabowska, 2007, s. 30) wynikało, że 67% młodych mężczyzn i 64% kobiet było zadowolonych ze swojego życia seksualnego. Powyższe dane potwierdzają Janicka i Niebrzydowski (1994, s. 186-196) wskazując, że badani przez nich mężowie z zadowolonych małżeństw nieco wyżej oceniają własną satysfakcję seksualną niż żony, które jeśli są niezadowolone z własnych relacji w małżeństwie niżej oceniają własną satysfakcję seksualną. Jednocześnie autorzy ci podkreślają także, że kobiecie zadowolenie z małżeństwa podnosi zadowolenie seksualne obojga małżonków.

Różnice w postawach wobec seksualności, zarówno w komponencie poznawczym, jak emocjonalno-motywacyjnym oraz behawioralnym uwidaczniają się u osób odmiennej płci już dużo wcześniej, zanim mężczyźni i kobiety wejdą w związek małżeński. Najważniejsze wnioski z badań dotyczących młodzieży uzyskującej pełnoletność wskazują, że kobiety przejawiają bardziej dojrzałe postawy wobec seksualności w aspekcie poznawczym i emocjonalno-motywacyjnym, co wyjaśnia ich większą koncentrację na psychologicznej stronie związku z partnerem, w porównaniu do mężczyzn, natomiast nie stwierdzono większych różnic w aspekcie komponentu behawioralnego postawy wobec seksualności, związanego między innymi z podejmowaniem doświadczeń płciowych (zob. Komorowska-Pudło, 2013).

Z badań Michaela i in. (za: Grabowska 2014, s. 180) wynika, że kobiety dwa razy częściej niż mężczyźni doświadczają różnych problemów seksualnych, co trzecia kobieta i co szósty mężczyzna nie jest zainteresowany współżyciem, a co piąta kobieta i co dziesiąty mężczyzna nie przeżywa satysfakcji w związku z podejmowanymi doświadczeniami seksualnymi. Część małżonków przyjmuje w takiej sytuacji postawę obronną, czyli ucieczkową (np. alkohol, praca zawodowa, doświadczenia seksualne pozamałżeńskie), część postawę destrukcyjną (np. rezygnacja ze współżycia, izolacja, hipochondria, depresja) (Lew-Starowicz, 2004, s. 364; Grabowska 2014, s. 181), czyli sposoby pogłębiające trudności w relacjach także w innych sferach funkcjonowania małżeństwa. Część osób przyjmuje jednak postawę optymistyczną (aktywna praca nad problemem) (tamże), umożliwiającą rozwiązanie trudności i pogłębienie dobrych relacji małżeńskich.

Frank Hajcak i Patricia Garwood (2002, s. 11-136) wymieniają różnorodne przyczyny podejmowania zachowań seksualnych, warunkujących ich jakość, choć niezwiązanych bezpośrednio z popędem seksualnym i fizyczną potrzebą seksu. Wszystkie mają ścisły związek z jakością relacji w pozaseksualnych obszarach życia małżeńskiego. Są to np. potrzeby: miłości, czułości, poczucia bezpieczeństwa, podniesienia poczucia własnej wartości, podkreślenia własnej kobiecości lub męskości, uniknięcia samotności. Autorzy podkreślają, że brak świadomości na temat tych pozaseksualnych potrzeb może powodować, że koncentrując się głównie na miłości fizycznej, przyczyn niepowodzeń seksualnych małżonkowie szukają w źródłach własnej płciowości, a nie w przyczynach wyżej wymienionych. Takie zamieszanie może uniemożliwić prawidłową dbałość o jakość

związku małżeńskiego, budowaną między innymi poprzez sferę seksualną. Niezaspokojenie wyżej wymienionych potrzeb przejawia się najczęściej w problemach z bliskością, z okazywaniem uczuć i uznania, z intymnością, czyli z wzajemnym zrozumieniem, otwartością, ufnością i bliskością, z porozumieniem i rozwiązywaniem konfliktów, z wyrozumiałością. Towarzyszy temu niejednokrotnie poczucie winy, dalsze obniżanie poczucia własnej wartości, nieradzenie sobie z emocjami (głównie z żalem, złością, gniewem, smutkiem, zazdrością), większa konfliktowość, traktowanie seksu jako sposobu na uwalnianie napięcia i stresu, lęk przed rozpadem związku, traktowanie seksu jako obowiązku, poczucie bycia wykorzystywanym, traktowanie sfery seksualnej jako nagrody lub kary, seks warunkowy, dominowanie nad współmałżonkiem i kontrolowanie jego zachowań, ignorowanie własnych potrzeb, przy pełnej koncentracji na potrzebach współmałżonka, pomniejszanie własnej przyjemności lub dążenie do perfekcyjności, a w ostateczności zmuszanie się do kontaktów seksualnych lub unikanie ich. Konsekwencją takich sytuacji mogą być także dysfunkcje i zaburzenia seksualne małżonków.

Zuzanna Celmer (1989, s. 106) zwraca uwagę na trzy typy małżeństw, w których w różny sposób sfera seksualna małżonków wiąże się z pozostałymi obszarami życia małżonków. W pierwszych problemy w sferze seksualnej oddziałują na pozostałe sfery funkcjonowania małżonków, w drugich problemy seksualne są konsekwencją problemów zaistniałych pierwotnie w innych obszarach życia małżeńskiego, natomiast w trzecich obserwowane są zaburzenia we wszystkich relacjach, zapoczątkowanych często w problemach komunikacyjnych.

Wśród różnych przyczyn konfliktów małżeńskich Jerzy Dzierżanowski (2000, s. 84-86) wymienia nieudane pożycie seksualne, które stanowi ponad 58% wszystkich problemów małżeńskich. Wśród trudności dotyczących seksualności znalazły się zdrady (21%), brak kultury seksualnej (nieumiejętność dzielenia się uczuciami, przekazywania doznań, niezrozumienie odmienności potrzeb partnerów, brak troski o atmosferę współżycia), brutalność (nastawienie na branie) i niechęć lub wstręt do partnera. Część problemów związanych z seksualnością dotyczyło lęku przed kolejną ciążą, niechęci do posiadania dzieci, nieznamomości wzajemnej płodności i metod planowania rodziny. Wiele przejawianych nieprzystosowanych zachowań seksualnych pojawiało się w efekcie braku więzi psychicznej między małżonkami. Większość zgłaszanych trudności w relacjach seksualnych powodowanych było przez mężczyzn. Wśród czynników towarzyszących zgłaszanej w pozwach rozwodowych zdradzie znajdowały się inne, bezpośrednio związane z jakością życia seksualnego małżonków: niezgodność charakterów, nieudane pożycie seksualne, konflikt ról małżeńskich i rodzinnych, różnice światopoglądowe, niegospodarność, lekkomyślność, brak zaangażowania emocjonalnego (tamże, s. 125-126).

2. Satysfakcja seksualna a jakość relacji w innych sferach funkcjonowania związku małżeńskiego w świetle badań własnych

2.1. Podstawy metodologiczne badań własnych

Celem podjętych badań było określenie związku pomiędzy satysfakcją seksualną kobiet i mężczyzn żyjących w małżeństwie a jakością ich relacji w pozaseksualnych sferach ich związku. Główny problem badawczy został zawarty w pytaniu: *W jakim stopniu poziom satysfakcji seksualnej małżonków wiąże się z jakością ich funkcjonowania w innych obszarach wzajemnych relacji?* W przyjętej hipotezie założono, że poziom satysfakcji seksualnej w dużym stopniu wiąże się z jakością pozaseksualnych relacji małżonków. Zmienną zależną w podjętych badaniach były pozaseksualne relacje małżonków, czyli jakość łączącej ich więzi, poziom łączącej ich miłość, jakość komunikacji i doboru małżeńskiego. Zmienną niezależną był poziom satysfakcji seksualnej małżonków w skali ogólnej, ale także z uwzględnieniem jej elementów szczegółowych, czyli satysfakcji fizycznej i emocjonalnej oraz poczucia kontroli w sferze płciowości.

W celu uzyskania odpowiedzi na postawione w badaniach pytanie wykorzystano pięć standaryzowanych narzędzi badawczych oraz kwestionariusz ankiety. Do zbadania poczucia zadowolenia z życia w małżeństwie służyły odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu. Respondenci oceniali (w perspektywie retrospektywnej) na skali pięciostopniowej poziom swojego poczucia przygotowania do małżeństwa, od bardzo niskiego do bardzo wysokiego. Poczucie zadowolenia z wyboru współmałżonka oraz subiektywną ocenę poczucia zadowolenia z małżeństwa oceniali w podobny sposób.

Poziom satysfakcji seksualnej badanych osób został określony za pomocą Skali Satysfakcji Seksualnej (SSS) Deborah Davis (Davis i in., 2006). Dzięki tej skali, poza oceną satysfakcji seksualnej całkowitej (ogólnej), istnieje możliwość porównania korelacji poszczególnych sfer satysfakcji seksualnej respondentów: fizycznej, emocjonalnej i w zakresie poczucia kontroli, z poszczególnymi elementami określającymi jakość związku małżeńskiego kobiet i mężczyzn. Seksualna satysfakcja fizyczna wiąże się, w teorii Davis (2006), z oceną jakości doświadczeń seksualnych w związku, umiejętności w tej sferze oraz realizacji potrzeb seksualnych. Satysfakcja emocjonalna uwzględnia satysfakcję z afektywnych odczuć względem seksu i zachowań partnera oraz uczucia żywione w stosunku do partnera. Satysfakcja z poczucia kontroli obejmuje poziom zadowolenia z oceny własnego wpływu na to, jak i kiedy oraz czy w ogóle odbędą się kontakty seksualne w związku. Respondenci ustosunkowywali się do twierdzeń zawartych w kwestionariuszu, zaznaczając jedną z pięciu odpowiedzi od „zdecydowanie nie zgadzam się” do „zdecydowanie się zgadzam”, w zależności od własnej oceny swoich przeżyć i potrzeb w sferze seksualnej, a uzyskane w badaniach wyniki surowe, po przekształceniu na dane stenowe umożliwiły określenie poziomu odczuwanej przez nich satysfakcji seksualnej.

Jakość więzi między małżonkami została zbadana za pomocą Skali Więzi Małżeńskiej (SWM) Józefa Szopińskiego (Szopiński, 1980). Obejmuje ona trzy wymiary: współodczuwanie, współrozumienie i współdziałanie. Wysoki poziom współodczuwania wiąże się z takimi właściwościami relacji, jak wyczuwanie nastrojów i samopoczucia współmałżonka, przebaczenie wyrządzonych przykrości, poczucie ufności, odczuwanie tęsknoty, pamięć o wspólnych rocznicach, umiejętność sprawiania radości współmałżonkowi, okazywanie czułości i troskliwości, empatia, potrzeba bliskości, radość z powodzeń współmałżonka, wyrozumiałość, poczucie bezpieczeństwa, dbałość o nastrój związany z doświadczeniami seksualnymi oraz o potrzeby współmałżonka w tej sferze. Wysoki poziom współrozumienia wiąże się ze wspólnym rozwiązywaniem problemów, z wzajemnym zrozumieniem, z rozmowami o wszystkich sprawach, o własnych osiągnięciach, obawach i kłopotach, z zainteresowaniem przyczynami trosk współmałżonka, z wyrażaniem własnych życzeń, z otwartością i taktem w kierowaniu różnych uwag do małżonka oraz z umiejętnością przyjmowania takich uwag od niego, z okazywaniem zadowolenia z bycia ze współmałżonkiem, z otwartością na rozwiązywanie konfliktów, na przyjmowanie porad, z podobnymi poglądami dotyczącymi wychowywania dzieci oraz ich ilości, z docenianiem pracy domowej i zawodowej współmałżonka. Wysoki poziom współdziałania małżonków obejmuje wspólne podejmowanie inwestycji, robienie zakupów, stosowanie wspólnie uzgodnionych metod planowania rodziny, otaczanie opieką współmałżonka, wspólne spędzanie wolnego czasu, wspólne rozrywki, wspólną troskę o porządek w domu, współpracę w wychowaniu dzieci, wspólne dyskusje, kompromisy, podobieństwo systemów wartości i zasad moralnych, docenianie osiągnięć współmałżonka, dochowywanie wierności, szukanie rozwiązań w sytuacjach trudnych, posiadanie wspólnych przyjaciół, wzajemne wsparcie, zdolność do poświęceń na rzecz współmałżonka. Respondenci wskazywali zaznaczając jedną z pięciu odpowiedzi od „bardzo rzadko” do „bardzo często”, w zależności od własnej oceny swoich przeżyć i doświadczeń w sferze więzi, twierdzenia zawarte w kwestionariuszu, a uzyskane w badaniach wyniki surowe, po przekształceniu na dane stenowe umożliwiły określenie poziomu odczuwanego przez nich współodczuwania, współrozumienia i współdziałania.

Poziom miłości między małżonkami został zmierzony za pomocą kwestionariusza Pomiaru Miłości (PM) Roberta Sternberga (Wojciszke, 1995, 2010). Umożliwił on określenie poziomu trzech składników składających się na miłość wobec współmałżonków badanych osób: namiętność, intymność i zaangażowanie oraz ogólny obraz pełnej miłości. Wysoki poziom namiętności oznacza wysoką ocenę atrakcyjności fizycznej i seksualnej partnera, fascynację nim i pragnienie kontaktów seksualnych z nim. Wymiar intymności określa poziom bliskości uczuciowej z partnerem, zaufania, przywiązania, wzajemnej troski, tolerancji i zrozumienia. Wymiar zaangażowania dotyczy podejmowania decyzji o trwałości związku, jego optymalnej jakości i dokładania starań chroniących go przed rozpadem (Wojciszke, 1995, s. 217-218; Wojciszke, 2010). Respondenci ustosunkowywali się do twierdzeń zawartych w kwestionariuszu, zaznaczając jedną z siedmiu odpowiedzi od

„zupełnie nie zgadzam się” do „całkowicie zgadzam się”, w zależności od własnej oceny swoich przeżyć i doświadczeń dotyczących współmałżonka, a uzyskane w badaniach wyniki surowe, po przekształceniu na dane stenowe umożliwiły określenie poziomu przeżywanego namiętności, intymności i zaangażowania w małżeństwie.

Charakter komunikacji w małżeństwie określono za pomocą narzędzia opracowanego przez Marię Kaźmierczak i Mieczysława Plopę (Plopa, 2006; Kaźmierczak, Plopa, 2008), czyli Kwestionariusza Komunikacji Małżeńskiej (KKM). Narzędzie to umożliwiło zbadanie kierowanego do współmałżonka wsparcia, zaangażowania i deprecjacji. Wymiar wsparcia określa jakość szacunku wobec partnera, doceniania jego pracy, zainteresowania jego doświadczeniami i przeżyciami, troski i wspólnego rozwiązywania problemów. Zaangażowanie wiąże się z tworzeniem atmosfery bliskości i zrozumienia w związku, okazywaniem sobie uczuć, podkreśleniem wyjątkowości partnera i jego znaczenia, organizowaniem wspólnego czasu partnerów dla siebie, dbałością o zapobieganie sytuacjom konfliktowym. Deprecjacja związana jest z zachowaniami agresywnymi, dominacją, kontrolowaniem, brakiem szacunku do współmałżonka (Plopa, 2006, s. 129-130). Respondenci ustosunkowywali się do twierdzeń zawartych w kwestionariuszu, zaznaczając jedną z pięciu odpowiedzi określających częstotliwość zachowań wobec współmałżonka (od „nigdy” do „zawsze”), a uzyskane w badaniach wyniki surowe, po przekształceniu na dane stenowe umożliwiły określenie poziomu przeżywanego wsparcia, zaangażowania i deprecjacji.

Poziom doboru małżonków został zmierzony za pomocą Kwestionariusza Dobranego Małżeństwa (KDM), opracowanego przez Jana Rostowskiego i Mieczysława Plopę (Plopa, 2006, s. 51-106). Narzędzie to umożliwiło określenie czterech wymiarów jakości doboru małżonków: intymność, samorealizację, podobieństwo i rozczarowanie. Wysoki poziom intymności wskazuje na wysoki poziom satysfakcji ze związku, który oparty jest na miłości, zaufaniu, bliskości, otwartości, gotowości do pracy na rzecz związku. Wysoki poziom samorealizacji oznacza możliwość realizowania zgodnych z własnym wyborem i systemem wartości działań, które łączą się bezpośrednio z pełnionymi rolami małżeńskimi i rodzinnymi. Z wysokim poziomem podobieństwa wiąże się zgodność celów między małżonkami i sposobów ich realizacji w małżeństwie i rodzinie. Wysoki poziom rozczarowania oznacza poczucie porażki życiowej obejmującej jakość własnego życia małżeńskiego, prowadzącej do emocjonalnego i behawioralnego oddalenia od siebie, a często w konsekwencji do rozpadu związku (Plopa, 2006, s. 69-70).

W badaniach, przeprowadzonych w 2013 roku, wzięło udział 128 par małżeńskich w wieku 25-25 lat, zamieszkujących województwo zachodniopomorskie i lubuskie. Większość respondentów charakteryzował krótki staż trwania związku. Mniej niż jeden rok żyło w małżeństwie 14,8% par, od jednego roku do czterech lat – 46,1% par, od pięciu do ośmiu lat – 22,7% par, a od dziewięciu do trzynastu lat -16,4% par. Respondenci biorący udział w badaniu to osoby znajdujące się w okresie wczesnej dorosłości. Jest to czas, kiedy obserwowana jest zwiększona aktywność seksualna wynikająca zarówno z ich wieku, jak

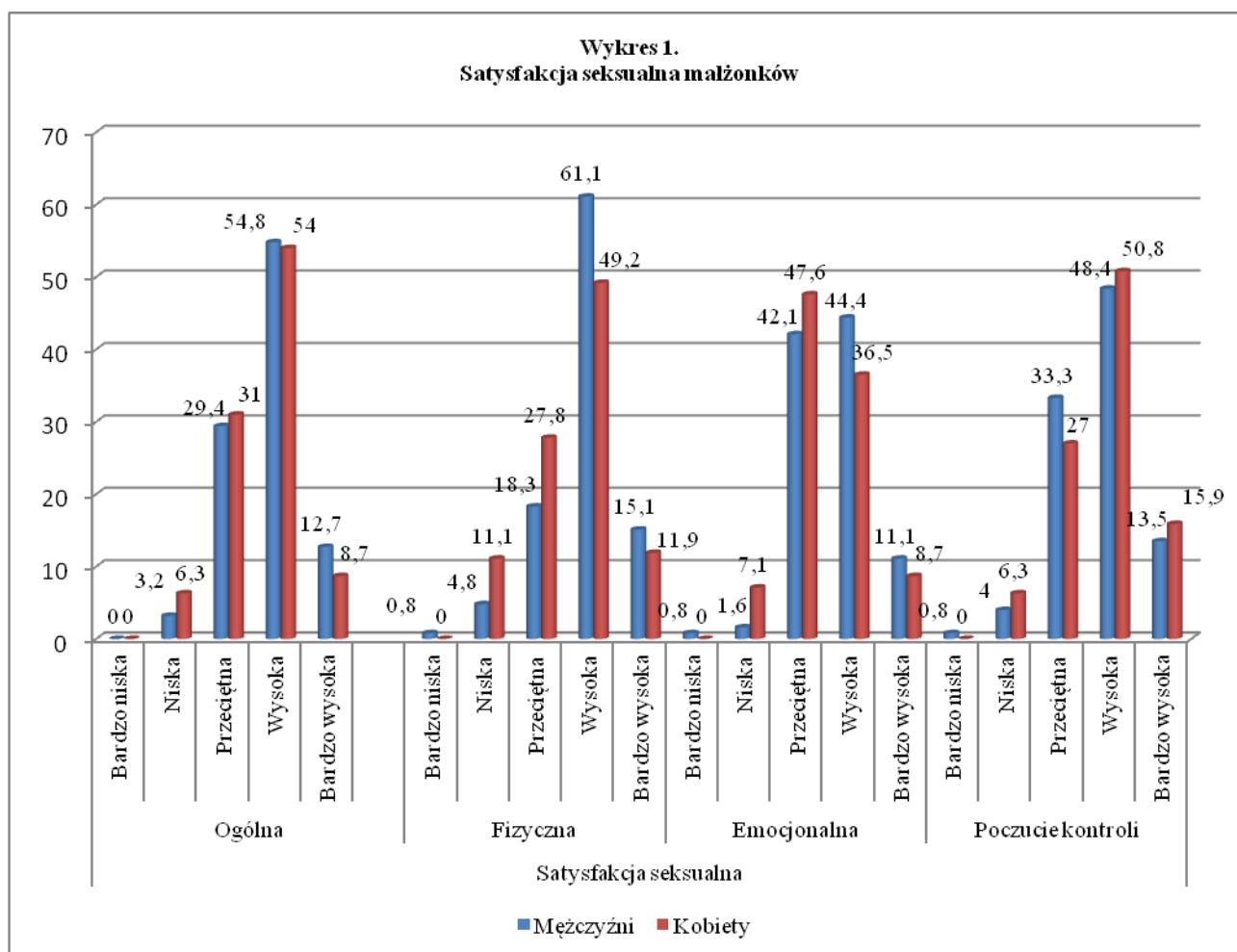
i z faktu, że większość z nich znajduje się w związkach małżeńskich niedawno zawartych, w których ważne miejsce zajmuje namiętność jako szczególny element miłości, oparty w dużej mierze właśnie na aktywności płciowej.

2.2. Satysfakcja seksualna małżonków

Z uzyskanych w badaniach danych wynika, że większość małżonków (67,5% mężczyzn i 62,7% kobiet doświadcza wysokiej satysfakcji seksualnej i nie widać tu szczególnych różnic między kobietami i mężczyznami (wykres 1).

Wykres 1.

Poziom satysfakcji seksualnej badanych współmałżonków

Biorąc pod uwagę szczegółowe składniki omawianej satysfakcji można jednak zauważyć pewne różnice. Najwyższy poziom satysfakcji respondenci uzyskują w aspekcie

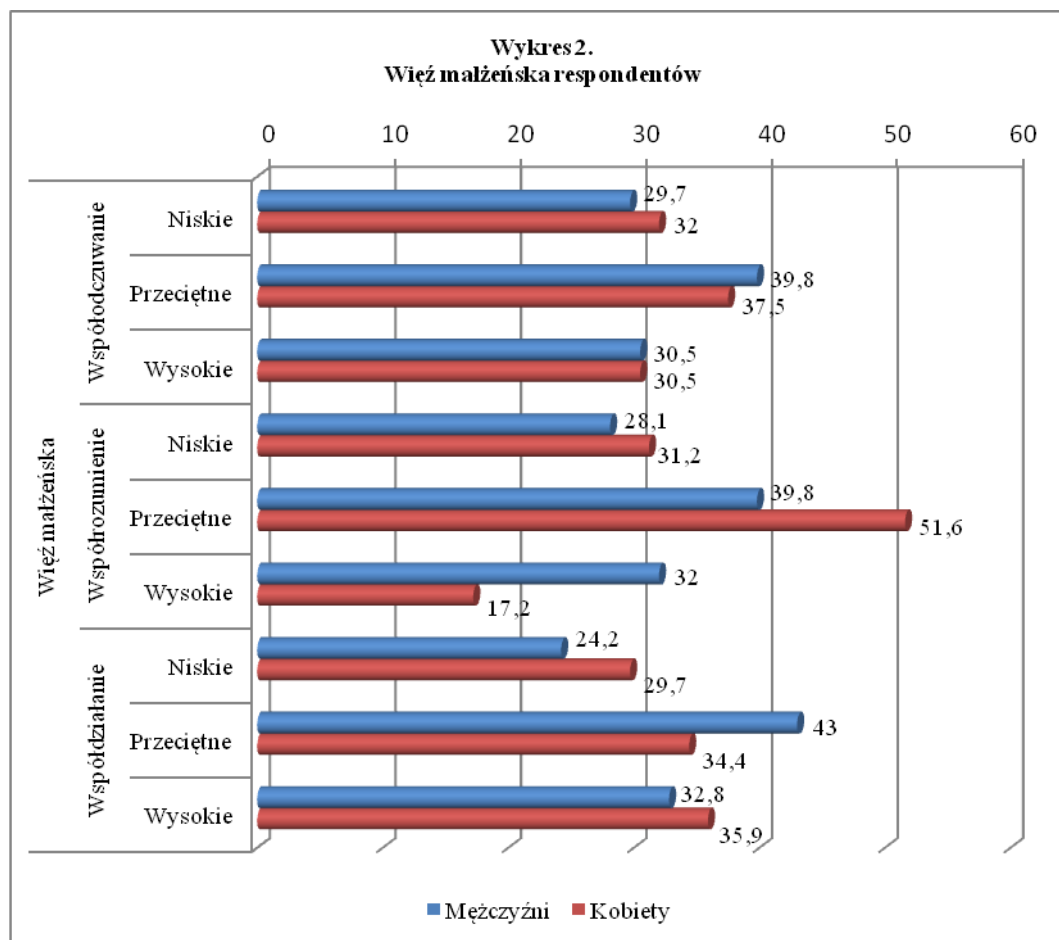
fizycznym. Trzy czwarte mężczyzn (76,2%) i prawie dwie trzecie kobiet (61,1%) uzyskało wyniki wskazujące na wysoki i bardzo wysoki poziom satysfakcji fizycznej. Mężczyźni są w tym przypadku bardziej usatysfakcjonowani niż kobiety ($R=-0,15$; $p=0,02$). Dość wysoki poziom wyników uzyskali respondenci obojga płci podczas analizy ich satysfakcji seksualnej w zakresie poczucia kontroli (61,9% mężczyzn i 66,7) kobiet). Najniższy spośród trzech składników poziom satysfakcji seksualnej uzyskali małżonkowie w sferze emocjonalnej. Z danych wynika, że kobiety są mniej usatysfakcjonowane w tym obszarze relacji płciowych od mężczyzn (na poziomie tendencji $R=-0,12$; $p=0,07$). Mniej niż połowa żonek uzyskała wysoki i bardzo wysoki poziom satysfakcji emocjonalnej (45,2%), natomiast zadowolenie takie cechowało ponad połowę mężczyzn (55,5%).

2.3. Więzy małżeńska respondentów

Analiza jakości więzi małżeńskiej wykazała, że w zakresie współodczuwania i współdziałania różnice między kobietami i mężczyznami okazały się niewielkie (wykres 2).

Wykres 2.

Poziom więzi małżeńskiej respondentów

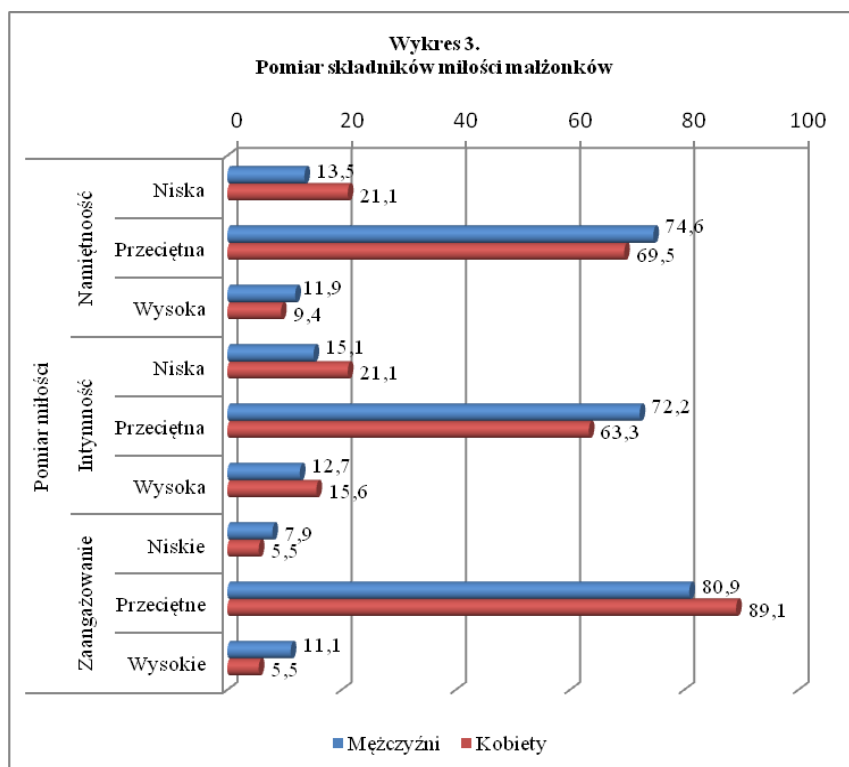
Jedynie w przypadku współrozumienia dwa razy więcej mężczyzn (32%) niż kobiet (17,2%) wykazało wysoki jego poziom ($R=-0,12$; $p=0,05$). Ogólny obraz analizowanej więzi wskazuje na porównywalne dla jej wszystkich wymiarów wyniki. Wysoki poziom więzi cechuje 27,8% badanych kobiet i 31,7% mężczyzn. Natomiast wyniki wskazujące na niski poziom więzi wśród respondentów uzyskało 31% kobiet i 27,3% mężczyzn.

2.4. Miłość małżeńska respondentów

Pomiar miłości przejawianej wobec współmałżonków przez respondentów wskazuje na dominujący przeciętny poziom poszczególnych jej wymiarów (wykres 3). Uwidocznione niewielkie różnice pomiędzy kobietami i mężczyznami w wyrażaniu miłości w poszczególnych wymiarach i poziomach okazały się nieistotne statystycznie (12,2% badanych mężczyzn i 15,9% kobiet uzyskało niskie, a 11,9% mężczyzn i 10,2% kobiet wysokie wyniki w ogólnym pomiarze miłości). Wyniki wysokie i niskie w ogólnym pomiarze miłości okazały się charakteryzować niewielką grupę badanych (odpowiednio: 11 i 14%), natomiast wyniki przeciętne uzyskała największa grupa respondentów (75%).

Wykres 3.

Poziom miłości małżeńskiej łączącej respondentów

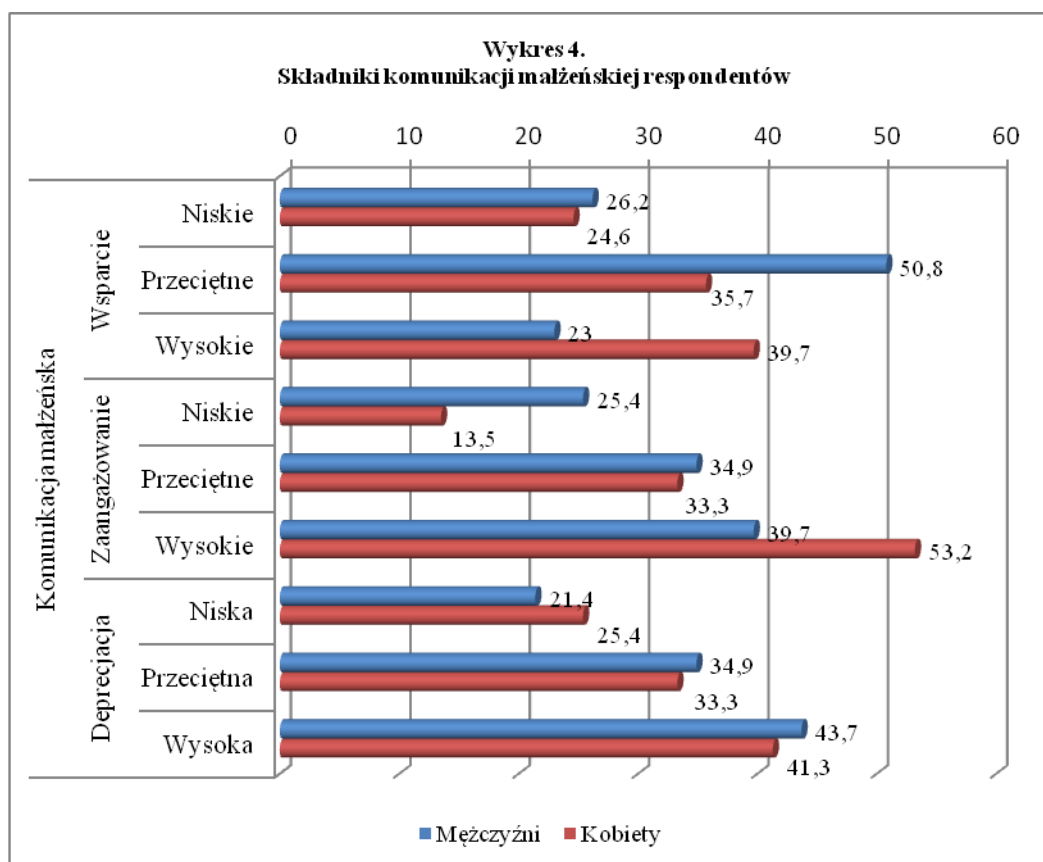

2.5. Komunikacja małżeńska respondentów

W nieco bardziej zróżnicowany sposób, w porównaniu do wyżej opisanych danych procentowych pomiaru miłości, uwidoczniły się wyniki opisujące poziom komunikacji małżeńskiej (wykres 4). Większym wsparciem własnego małżonka obdarzały kobiety niż mężczyźni ($R=0,12$; $p=0,05$). Wysoki poziom tego wymiaru cechował 39,7% kobiet i 23% mężczyzn. Podobne zależności ujawniły się w przypadku zaangażowania. Kobiety okazały się bardziej niż mężczyźni zatroskane tworzeniem atmosfery wzajemnego zrozumienia i bliskości w związku ($R=0,16$; $p=0,01$). Wysokie wyniki w tej skali uzyskało 53,2% kobiet i 39,7% mężczyzn. W przypadku deprecjonowania współmałżonka nie stwierdzono szczególnych różnic pomiędzy respondentami obojga płci. Niepokojące jest, że niewielu respondentów, niespełna co czwarty badany (23,4%) nie stosuje wobec współmałżonka agresji, natomiast prawie połowa z nich (42,5%) stosuje deprecjonujące formy komunikacji cechującej się wysokim jej natężeniem.

Wykres 4.

Poziom komunikacji małżeńskiej respondentów

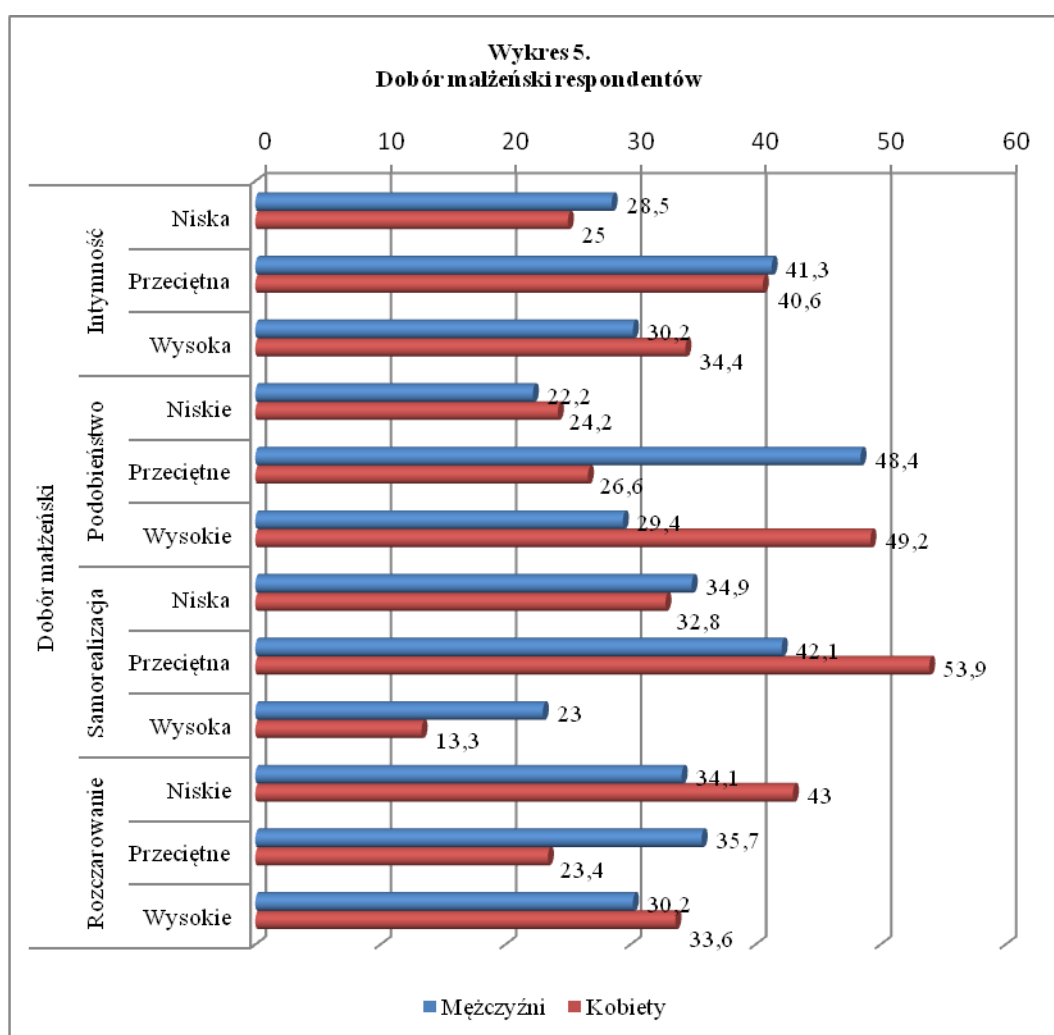

2.6. Dobór małżeński respondentów

Tylko jedna trzecia respondentów (32,1%) uzyskała wyniki wskazujące na wysoki poziom doboru małżeńskiego, a prawie jedna trzecia (30,1%) wyniki wskazujące na poziom niski (wykres 5).

Wykres 5.

Poziom doboru małżeńskiego respondentów

W większości wymiarów ocena tego doboru była podobna wśród kobiet i mężczyzn, jedynie w przypadku podobieństwa różnice okazały się istotne statystycznie ($R=13$; $p=0,04$). Kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni (odpowiednio: 49,2 i 29,4%) odczuwały wysoki poziom podobieństwa z nimi, czyli wyrażały zgodność co do realizacji ważnych wspólnych celów w małżeństwie. Mimo, że wyniki pozostałych różnic dotyczących płci badanych okazały się nieistotne statystycznie, warto zwrócić uwagę, iż wyniki większej grupy mężczyzn niż kobiet wskazały na wyższy odczuwany przez nich poziom

samorealizacji (odpowiednio: 23 i 13,3%), a nieco większa grupa kobiet odczuwała niski poziom rozczarowania związkiem w porównaniu do mężczyzn (odpowiednio: 43 i 34,1%).

3. Związek satysfakcji seksualnej małżonków z jakością ich relacji w pozaseksualnych sferach ich wspólnego życia

3.1. Satysfakcja seksualna małżonków a ich poczucie zadowolenia z życia we wspólnym związku

Z uzyskanych danych wynika, że im bardziej małżonkowie czuli się przygotowani do małżeństwa, im większą posiadali wiedzę o budowaniu wzajemnych relacji oraz różnych uwarunkowaniach życia małżeńskiego, tym większą uzyskują satysfakcję seksualną (tabele 1 i 2). W przypadku kobiet dotyczy to w nieco większym stopniu satysfakcji emocjonalnej ($R=0,34$) i fizycznej ($R=0,33$), a w przypadku mężczyzn satysfakcji fizycznej ($R=0,29$) i poczucia kontroli ($R=0,27$). Niższy poziom poczucia przygotowania do małżeństwa wiązał się u respondentów z niższym poczuciem satysfakcji seksualnej.

Tabela 1.

Satysfakcja seksualna kobiet a ich poczucie zadowolenia z życia w małżeństwie

Poczucie zadowolenia z życia w małżeństwie	Satysfakcja seksualna zamężnych kobiet											
	Ogólna			Fizyczna			Emocjonalna			Poczucie kontroli		
	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p
Poczucie przygotowania do małżeństwa	0,30	3,48	0,001	0,33	3,89	0,000	0,34	3,92	0,000	0,28	3,24	0,002
Zadowolenie z wyboru współmałżonka	0,40	4,81	0,000	0,29	3,33	0,001	0,51	6,48	0,000	0,41	4,96	0,000
Subiektywne poczucie zadowolenia z małżeństwa	0,57	7,72	0,000	0,45	5,59	0,000	0,56	7,56	0,000	0,54	7,05	0,000

Satysfakcja seksualna badanych osób rośnie wraz z poczuciem zadowolenia z wyboru współmałżonka oraz z subiektywną oceną zadowolenia z małżeństwa. Poczucie zadowolenia z wyboru współmałżonka wiąże się wśród kobiet w większym stopniu z emocjonalną satysfakcją seksualną ($R=0,51$) oraz z poczuciem kontroli w tej sferze ($R=0,41$) niż z satysfakcją fizyczną ($R=0,29$), natomiast wśród mężczyzn w nieco większym stopniu z satysfakcją fizyczną ($R=0,35$) i także z poczuciem kontroli, w porównaniu do satysfakcji emocjonalnej ($R=0,23$).

Tabela 2.

Satysfakcja seksualna mężczyzn a ich poczucie zadowolenia z życia w małżeństwie

Poczucie zadowolenia z życia w małżeństwie	Satysfakcja seksualna żonatych mężczyzn											
	Ogólna			Fizyczna			Emocjonalna			Poczucie kontroli		
	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p
Poczucie przygotowania do małżeństwa	0,12	1,34	0,181	0,29	3,29	0,001	0,14	1,49	0,138	0,27	3,05	0,003
Zadowolenie z wyboru współmałżonka	0,40	4,82	0,000	0,35	4,12	0,000	0,23	2,55	0,012	0,32	3,68	0,000
Subiektywne poczucie zadowolenia z małżeństwa	0,57	7,67	0,000	0,49	6,24	0,000	0,46	5,73	0,000	0,47	5,99	0,000

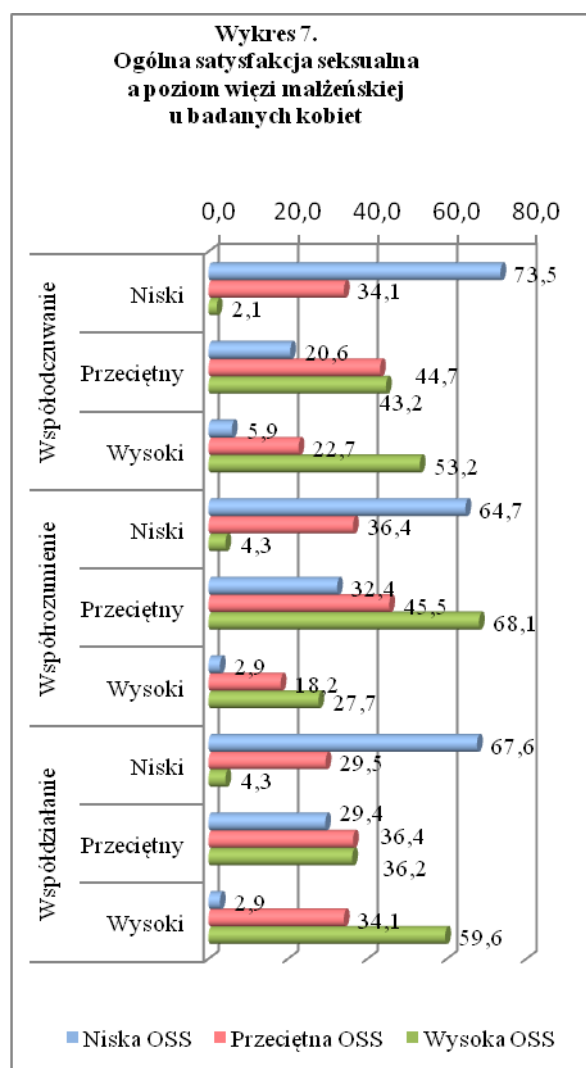
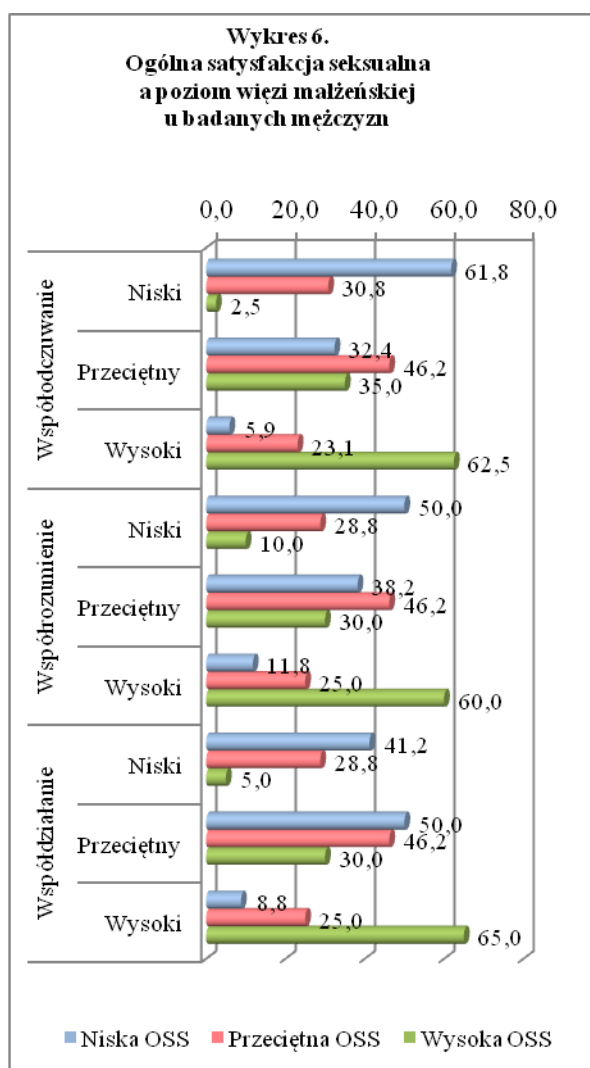
Znaczące korelacje ujawniły się w przypadku odczuwanej satysfakcji seksualnej małżonków z subiektywnie określonym poczuciem zadowolenia z tworzonego przez nich związku. Wyższa ocena jakości wzajemnych relacji wiązała się z dość wysokim poczuciem satysfakcji seksualnej, natomiast niskie oceny jakości tworzonego związku wiązały się analogicznie z niskim poziomem satysfakcji w sferze relacji seksualnych. U kobiet związek ten dotyczył w nieco większym stopniu emocjonalnej sfery seksualności ($R=0,56$) oraz związanego z nią poczucia kontroli ($R=0,54$), w porównaniu do satysfakcji fizycznej ($R=0,45$), natomiast u mężczyzn różnic takich nie stwierdzono.

3.2. Satysfakcja seksualna małżonków a poziom ich więzi małżeńskiej

Mierzony za pomocą Skali Więzi Małżeńskiej związek poszczególnych jej wymiarów z pomiarami Skali Satysfakcji Seksualnej okazał się istotny statystycznie i dość znaczący. Im wyższa była jakość więzi małżeńskiej, tym zdecydowanie wyższy poziom satysfakcji seksualnej i analogicznie, im niższa jakość tej więzi, tym niższy poziom satysfakcji seksualnej u respondentów obojga płci (tabela 3 i 4). U kobiet zależność ta okazała się nieco silniejsza w przypadku współodczuwania ($R=0,61$) i współdziałania ($R=0,58$) niż w przypadku współrozumienia ($R=0,50$), u mężczyzn najsilniejsza także w przypadku współodczuwania ($R=0,57$), a nieco słabsza w przypadku współdziałania ($R=0,48$) i współrozumienia ($R=0,44$).

Ze szczegółowej analizy danych zawartych w wykresach 6 i 7 wynika, że prawie trzy czwarte kobiet (73,5%) i prawie dwie trzecie mężczyzn (61,8%) odczuwających niski poziom współodczuwania przeżywało jednocześnie niski poziom ogólnej satysfakcji seksualnej (OSS). Ponad połowa kobiet (53,2%) i prawie dwie trzecie mężczyzn (62,5%) przy przejawianiu wysokiego poziomu współodczuwania doświadczało jednocześnie wysokiego poziomu ogólnej satysfakcji seksualnej.

Niski poziom współrozumienia wiązał się z niskim poziomem odczuwania satysfakcji seksualnej w przypadku 64,7% kobiet i połowy mężczyzn (50%). Wysoki poziom tego obszaru więzi nie stanowi jednak wyznacznika wysokiego poziomu satysfakcji seksualnej dla dużej grupy respondentek. Jedynie dla jednej czwartej spośród badanych kobiet (27,7%) istotny był związek wysokiego poziomu współrozumienia z wysokim poziomem ogólnej satysfakcji seksualnej. Wymiar wysokiego poziomu współrozumienia okazał się zdecydowanie ważniejszy dla badanych mężczyzn. Dla ponad połowy z nich (60%) był on ważnym determinantem wysokiego poziomu ogólnej satysfakcji seksualnej.

Ważnym czynnikiem dla ponad połowy kobiet (59,6%) i dwóch trzecich mężczyzn (65%) był związek wysokiego poziomu współdziałania z wysokim poziomem ogólnej satysfakcji seksualnej. Dwie trzecie badanych kobiet (67,6% i mniej niż połowa mężczyzn (41,2%) odczuwało niski poziom ogólnej satysfakcji seksualnej przy niskim poziomie doświadczanego współdziałania ze współmałżonkiem.

Jakość więzi małżeńskiej najsilniej skorelowana była wśród kobiet z seksualną satysfakcją emocjonalną (współodczuwanie: $R=0,60$; współrozumienie: $R=0,53$;

współdziałanie: $R=0,63$), nieco słabiej z poczuciem kontroli w tej sferze (współodczuwanie: $R=0,58$; współrozumienie: $R=0,49$; współdziałanie: $R=0,51$), a najsłabiej z satysfakcją fizyczną (współodczuwanie: $R=0,38$; współrozumienie: $R=0,33$; współdziałanie: $R=0,44$) (tabela 3).

Tabela 3.

Satysfakcja seksualna kobiet a jakość ich wzajemnej więzi z małżonkami

Jakość odczuwanej wzajemnej więzi z małżonkami	Satysfakcja seksualna zamężnych kobiet											
	Ogólna			Fizyczna			Emocjonalna			Poczucie kontroli		
	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p
Współodczuwanie	0,61	8,42	0,000	0,38	4,55	0,000	0,60	8,39	0,000	0,58	7,86	0,000
Współrozumienie	0,50	6,46	0,000	0,33	3,94	0,000	0,53	7,04	0,000	0,49	6,32	0,000
Współdziałanie	0,58	7,95	0,000	0,44	5,50	0,000	0,63	9,13	0,000	0,51	6,58	0,000

Wśród mężczyzn jakość więzi małżeńskiej najsilniej skorelowana była z satysfakcją fizyczną (współodczuwanie: $R=0,55$; współrozumienie: $R=0,46$; współdziałanie: $R=0,52$), nieco słabiej z satysfakcją emocjonalną (współodczuwanie: $R=0,51$; współrozumienie: $R=0,36$; współdziałanie: $R=0,44$), a najmniej z poczuciem kontroli w omawianej sferze (współodczuwanie: $R=0,45$; współrozumienie: $R=0,36$; współdziałanie: $R=0,40$) (tabela 4).

Tabela 4.

Satysfakcja seksualna mężczyzn a jakość ich wzajemnej więzi z małżonkami

Jakość odczuwanej wzajemnej więzi z małżonkami	Satysfakcja seksualna żonatych mężczyzn											
	Ogólna			Fizyczna			Emocjonalna			Poczucie kontroli		
	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p
Współodczuwanie	0,57	7,75	0,000	0,55	7,35	0,000	0,51	6,54	0,000	0,45	5,57	0,000
Współrozumienie	0,44	5,42	0,000	0,46	5,80	0,000	0,36	4,31	0,000	0,36	4,26	0,000
Współdziałanie	0,48	6,09	0,000	0,52	6,73	0,000	0,44	5,38	0,000	0,40	4,87	0,000

W poniższej tabeli (nr 5) przedstawiona została szczegółowa analiza danych procentowych, prezentująca opisane wyżej istotne statystycznie związki pomiędzy poszczególnymi poziomami wszystkich składników satysfakcji seksualnej a mierzonymi poziomami wszystkich wymiarów składających się na badaną więź małżeńską.

Tabela 5.

Związek poszczególnych składników satysfakcji seksualnej respondentów z jakością odczuwanej przez nich więzi małżeńskiej

Składniki satysfakcji seksualnej małżonków a jakość więzi między nimi			Poczucie Więzi Małżeńskiej								
			Współodczuwanie			Współrozumienie			Współdziałanie		
			Niskie	Przeciętne	Wysokie	Niskie	Przeciętne	Wysokie	Niskie	Przeciętne	Wysokie
			w %								
Mężczyźni	Fizyczna	Niska	58,6	34,5	6,9	55,2	31,0	13,8	51,7	41,4	6,9
		Przeciętna	38,0	44,0	18,0	32,0	48,0	20,0	28,0	48,0	24,0
		Wysoka	4,3	36,2	59,6	8,5	34,0	57,5	4,3	36,2	59,6
	Emocjonalna	Niska	62,9	28,6	8,6	51,4	34,3	14,3	48,6	42,9	8,6
		Przeciętna	26,5	46,9	26,5	22,5	49,0	28,6	20,4	46,9	32,7
		Wysoka	7,1	38,1	54,8	16,7	31,0	52,4	9,5	35,7	54,8
	Poczucie kontroli	Niska	50,0	41,67	8,33	37,5	50	12,5	37,5	50	12,5
		Przeciętna	37,3	42,4	20,3	35,6	42,4	22,0	30,5	47,5	22,0
		Wysoka	9,3	32,56	58,14	13,95	27,91	58,14	9,3	30,23	60,47
Kobiety	Fizyczna	Niska	60	20	20	53,3	30,0	16,7	56,7	23,3	20,0
		Przeciętna	37,3	39,2	23,5	35,3	58,8	5,9	35,3	41,2	23,5
		Wysoka	8,9	46,7	44,4	13,3	55,6	31,1	6,7	33,3	60,0
	Emocjonalna	Niska	79,3	13,8	6,9	62,1	37,9	0,0	69,0	24,1	6,9
		Przeciętna	34,8	45,7	19,6	43,5	43,5	13,0	34,8	47,8	17,4
		Wysoka	3,9	43,1	52,9	3,9	64,7	31,4	3,9	27,5	68,6
	Poczucie kontroli	Niska	77,1	17,1	5,7	74,3	22,9	2,9	71,4	22,9	5,7
		Przeciętna	25,0	45,8	29,2	18,8	62,5	18,8	20,8	35,4	43,8
		Wysoka	4,7	44,2	51,2	11,6	60,5	27,9	7,0	41,9	51,2

3.3. Satysfakcja seksualna małżonków a poziom wiążącej ich miłości

Z satysfakcją seksualną wiąże się jakość miłości, jaką respondenci obdarzają swoich współmałżonków (tabele 6 i 7). Z danych wynika, że związek ten jest silniejszy w przypadku miłości przeżywanej przez kobiety ($R=0,57$ dla pełnej miłości) niż przez mężczyzn ($R=0,37$ dla pełnej miłości).

Tabela 6.

Satysfakcja seksualna kobiet a jakość ich miłości odczuwanej wobec współmałżonków

Jakość miłości odczuwanej wobec współmałżonków	Satysfakcja seksualna zamężnych kobiet											
	Ogólna			Fizyczna			Emocjonalna			Poczucie kontroli		
	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p
Namiętność	0,52	6,73	0,000	0,41	4,96	0,000	0,42	5,09	0,000	0,53	6,94	0,000
Intymność	0,52	6,78	0,000	0,39	4,64	0,000	0,49	6,32	0,000	0,54	7,19	0,000
Zaangażowanie	0,35	4,16	0,000	0,20	2,30	0,023	0,27	3,11	0,002	0,30	3,51	0,001
Miłość pełna	0,57	7,59	0,000	0,37	4,47	0,000	0,51	6,54	0,000	0,54	7,09	0,000

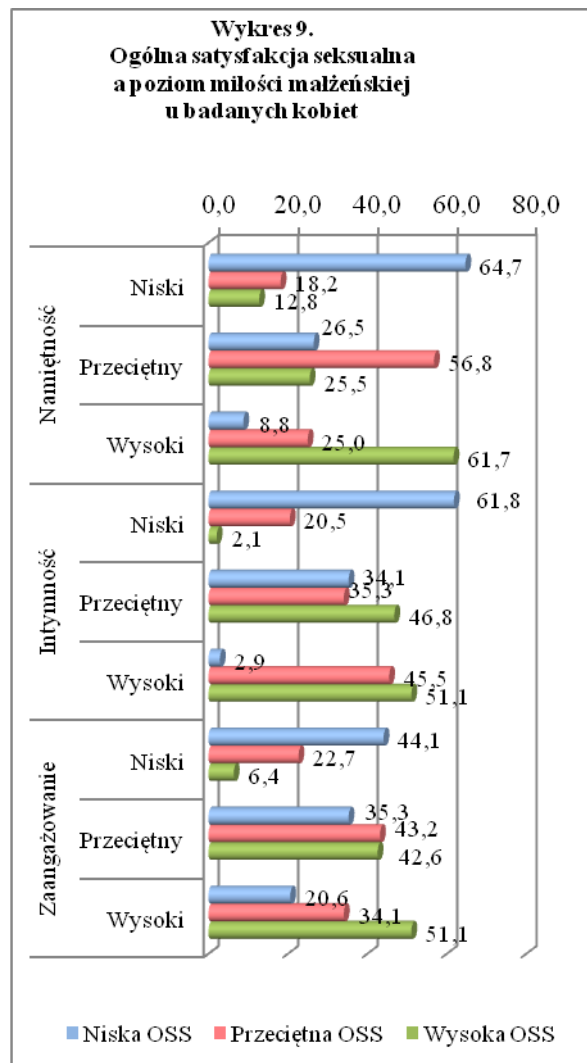
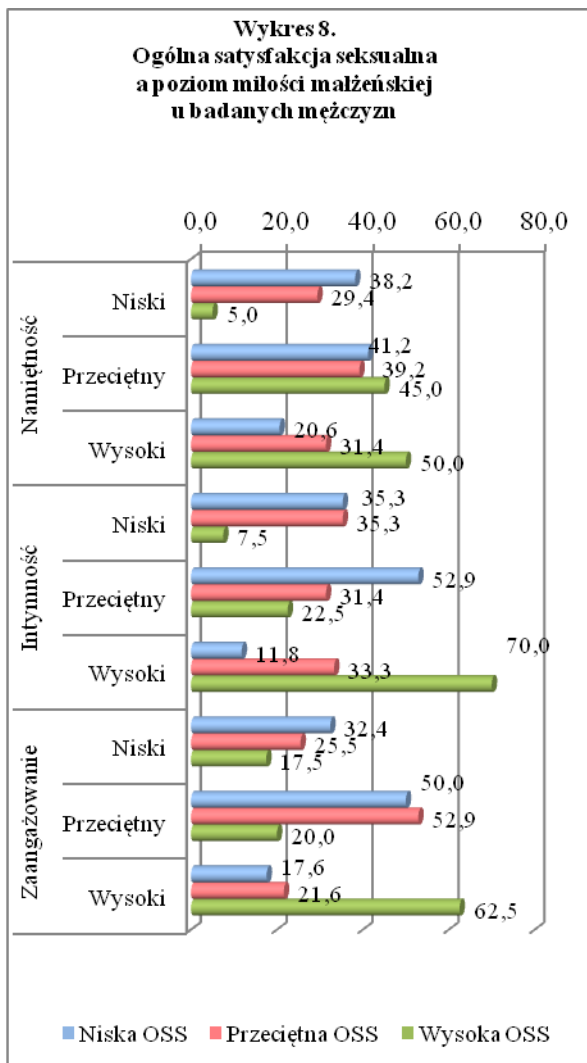
Z analizy obejmującej szczegółowe elementy satysfakcji seksualnej badanych kobiet wynika, że ich związek w porównaniu wszystkich składników miłości okazał się najsilniejszy w przypadku poczucia kontroli (intymność: R=0,54; namiętność: R=0,53; zaangażowanie: R=0,30; pełna miłość: R=0,54), nieco mniejszy w przypadku emocjonalnej satysfakcji w sferze seksualnej (intymność: R=0,49; namiętność: R=0,42; zaangażowanie: R=0,27; pełna miłość: R=0,54), a najmniej silny w przypadku satysfakcji fizycznej (intymność: R=0,39; namiętność: R=0,41; zaangażowanie: R=0,20; pełna miłość: R=0,37). W przypadku respondentek poziom zaangażowania okazał się czynnikiem najslabiej skorelowanym z poszczególnymi elementami satysfakcji seksualnej.

Tabela 7

Satysfakcja seksualna mężczyzn a jakość ich miłości odczuwanej wobec współmałżonek

Jakość miłości odczuwanej wobec współmałżonek	Satysfakcja seksualna żonatych mężczyzn											
	Ogólna			Fizyczna			Emocjonalna			Poczucie kontroli		
	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p
Namiętność	0,32	3,74	0,000	0,39	4,74	0,000	0,37	4,41	0,000	0,29	3,36	0,001
Intymność	0,43	5,32	0,000	0,39	4,64	0,000	0,36	4,29	0,000	0,45	5,52	0,000
Zaangażowanie	0,32	3,74	0,000	0,27	3,13	0,002	0,34	3,95	0,000	0,31	3,58	0,000
Miłość pełna	0,37	4,42	0,000	0,38	4,58	0,000	0,36	4,26	0,000	0,36	4,31	0,000

W populacji badanych mężczyzn związki pomiędzy poszczególnymi elementami satysfakcji seksualnej a składnikami miłości okazały się bardziej zróżnicowane niż w przypadku badanych kobiet. Jakość poczucia intymności wiązała się wśród respondentów płci męskiej najsilniej z poczuciem kontroli w sferze seksualnej ($R=0,45$), a nieco mniej silnie z satysfakcją fizyczną ($R=0,39$) i emocjonalną ($R=0,36$).

Związek namiętności najmocniej uwidaczniał się w korelacji z satysfakcją fizyczną ($R=0,39$) i emocjonalną ($R=0,37$), nieco mniej z poczuciem kontroli w tej sferze ($R=0,29$). Siła zaangażowania wiązała się wśród nich najsilniej z satysfakcją emocjonalną ($R=0,34$), nieco mniej z satysfakcją związaną z poczuciem kontroli ($R=0,31$), a jeszcze mniej z fizyczną satysfakcją seksualną ($R=0,27$).

Z analizy procentowych danych (wykresy 8 i 9) wynika, że niski poziom satysfakcji seksualnej uzyskało najwięcej osób o niskim poziomie namiętności (38,2% mężczyzn i 64,7% kobiet), niskim poziomie intymności (35,3% mężczyzn i 61,8% kobiet) oraz o niskim poziomie zaangażowania (32,4% mężczyzn i 44,1% kobiet). Jednocześnie też uwidoczniła się w tej analizie wyraźna różnica obejmująca płeć badanych osób. Wśród kobiet korelacje te są

zdecydowanie wyższe niż wśród mężczyzn. Z kolei wysoki poziom ogólnej satysfakcji seksualnej cechował największą grupę respondentów obdarzających współmałżonków wysokim poziomem miłości. Uwzględniając szczegółową analizę danych opisujących składniki mierzonej miłości dotyczyło to w przypadku namiętności 50% mężczyzn i 61,7% kobiet, w przypadku intymności 70% mężczyzn i 51,1% kobiet, a w przypadku zaangażowania 62,5% mężczyzn i 51,1% kobiet.

W tabeli 8 przedstawiona została szczegółowa analiza danych procentowych, prezentująca opisane wyżej istotne statystycznie związki pomiędzy poszczególnymi poziomami wszystkich składników satysfakcji seksualnej a mierzonymi poziomami wszystkich wymiarów składających się na pomiar miłości łączących małżonków.

Tabela 8.

Związek poszczególnych składników satysfakcji seksualnej respondentów z poziomem przeżywanej przez nich miłości

Składniki satysfakcji seksualnej małżonków a jakość ich wzajemnej miłości			Pomiar Miłości											
			Namiętność			Intymność			Zaangażowanie			Miłość pełna		
			Niska	Przeciętna	Wysoka	Niska	Przeciętna	Wysoka	Niskie	Przeciętne	Wysokie	Niska	Przeciętna	Wysoka
			w %											
Mężczyźni	Fizyczna	Niska	44,8	37,9	17,2	41,4	44,8	13,8	34,5	51,7	13,8	48,3	37,9	13,8
		Przeciętna	24,5	53,1	22,5	28,6	40,8	30,6	26,5	42,9	30,6	32,7	44,9	22,5
		Wysoka	10,6	31,9	57,5	14,9	21,3	63,8	17,0	34,0	48,9	14,9	29,8	55,3
	Emocjonalna	Niska	42,9	37,1	20,0	45,7	37,1	17,1	37,1	51,4	11,4	51,4	31,4	17,1
		Przeciętna	22,9	52,1	25,0	22,9	39,6	37,5	20,8	50,0	29,2	29,2	41,7	29,2
		Wysoka	9,5	33,3	57,1	14,3	26,2	59,5	19,1	23,8	57,1	11,9	38,1	50,0
	Poczucie kontroli	Niska	45,8	33,3	20,8	37,5	50,0	12,5	37,5	50,0	12,5	45,8	45,8	8,3
		Przeciętna	25,9	43,1	31,0	36,2	36,2	27,6	24,1	50,0	25,9	36,2	34,5	29,3
		Wysoka	9,3	44,2	46,5	7,0	23,3	69,8	18,6	25,6	55,8	11,6	37,2	51,2
Kobiety	Fizyczna	Niska	56,7	26,7	16,7	50,0	36,7	13,3	43,3	20,0	36,7	60,0	23,3	16,7
		Przeciętna	25,5	49,0	25,5	25,5	37,3	37,3	21,6	47,1	31,4	27,5	41,2	31,4
		Wysoka	13,3	28,9	57,8	6,7	42,2	51,1	8,9	46,7	44,4	8,9	46,7	44,4
	Emocjonalna	Niska	55,2	37,9	6,9	58,6	37,9	3,5	34,5	41,4	24,1	62,1	34,5	3,5
		Przeciętna	26,1	43,5	30,4	23,9	39,1	37,0	26,1	43,5	30,4	32,6	37,0	30,4
		Wysoka	15,7	29,4	54,9	5,9	39,2	54,9	11,8	37,3	51,0	5,9	43,1	51,0
	Poczucie kontroli	Niska	60,0	34,3	5,7	60,0	40,0	0,0	31,4	48,6	20,0	60,0	40,0	0,0
		Przeciętna	20,8	50,0	29,2	14,6	41,7	43,8	22,9	45,8	31,3	25,0	39,6	35,4
		Wysoka	11,6	23,3	65,1	7,0	34,9	58,1	14,0	27,9	58,1	7,0	37,2	55,8

3.4. Satysfakcja seksualna małżonków a jakość ich komunikacji małżeńskiej

Satysfakcja seksualna wiąże się w znacznym stopniu z jakością komunikacji między małżonkami (tabele 9 i 10). W podjętej analizie wzięto pod uwagę składniki komunikacji kierowanej wobec współmałżonka. Wśród badanych kobiet związek ten okazał się nieco silniejszy niż wśród mężczyzn i w nieco większym stopniu dotyczył wsparcia i deprecjacji niż zaangażowania (wsparcie: dla kobiet $R=0,52$, dla mężczyzn $R=0,42$; zaangażowanie: dla kobiet $R=0,44$, dla mężczyzn $R=0,36$; deprecjacja: dla kobiet $R=-0,50$, dla mężczyzn $R=-0,42$). Im większym wsparciem i zaangażowaniem oraz im mniejszym natężeniem deprecjacji obdarzali się współmałżonkowie, tym większą satysfakcję przeżywali w sferze seksualności.

Tabela 9.

Satysfakcja seksualna kobiet a jakość ich komunikacji wobec współmałżonków

Jakość komunikacji przejawianej wobec współmałżonków	Satysfakcja seksualna zameżnych kobiet											
	Ogólna			Fizyczna			Emocjonalna			Poczucie kontroli		
	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p
Wsparcie	0,52	6,72	0,000	0,33	3,86	0,000	0,51	6,59	0,000	0,44	5,40	0,000
Zaangażowanie	0,44	5,31	0,000	0,29	3,29	0,001	0,45	5,49	0,000	0,28	3,24	0,002
Deprecjacja	-0,50	-6,33	0,000	-0,41	-4,90	0,000	-0,43	-5,28	0,000	-0,43	-5,29	0,000

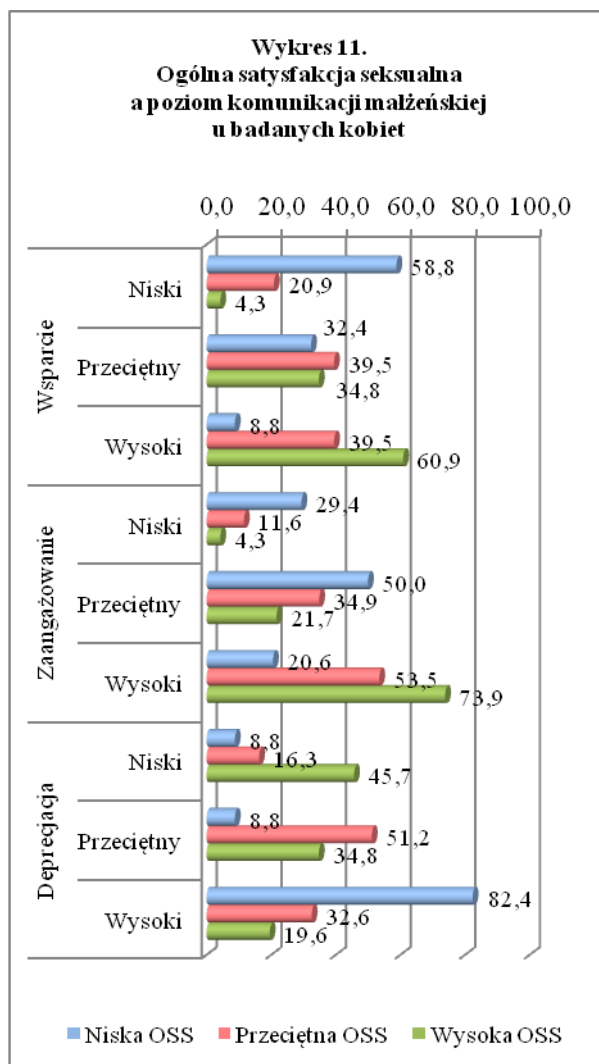
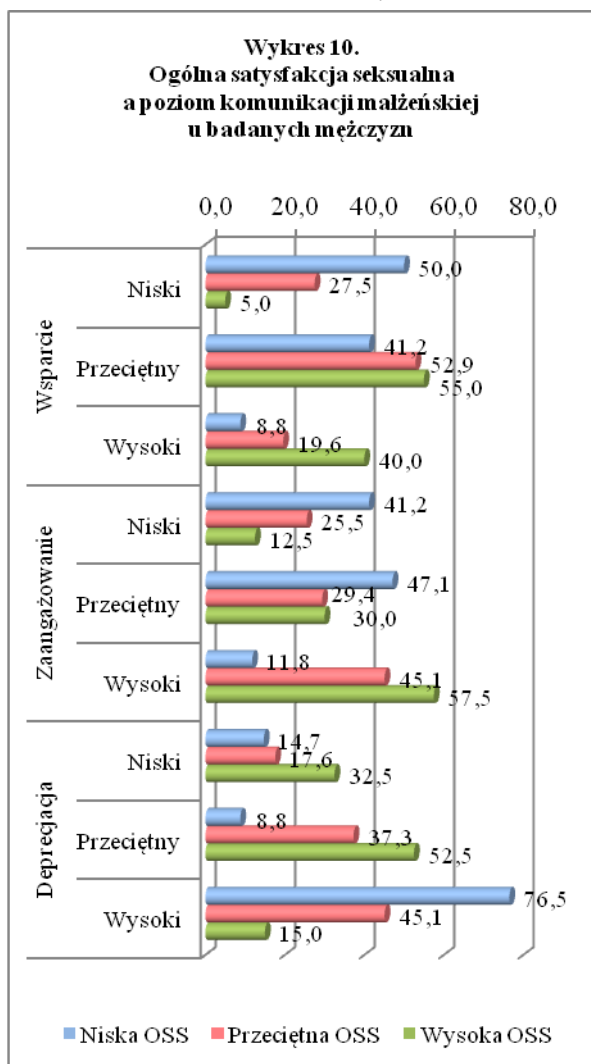
W populacji kobiet poziom wsparcia najsilniej korelował z satysfakcją emocjonalną ($R=0,51$), w nieco mniejszym stopniu z poczuciem kontroli ($R=0,44$), a najmniej z fizyczną satysfakcją seksualną ($R=0,33$). Zaangażowanie istotnie wiązało się głównie z satysfakcją seksualną w sferze emocjonalnej ($R=0,45$), a zdecydowanie mniej z satysfakcją fizyczną ($R=0,29$) i poczuciem kontroli ($R=0,28$). W przypadku deprecjacji siła omawianego związku z poszczególnymi elementami satysfakcji seksualnej była porównywalna (fizyczna: $R=-0,41$; emocjonalna: $R=-0,43$; poczucie kontroli: $R=-0,43$).

Tabela 10

Satysfakcja seksualna mężczyzn a jakość ich komunikacji wobec współmałżonek

Jakość komunikacji przejawianej wobec współmałżonek	Satysfakcja seksualna żonatych mężczyzn											
	Ogólna			Fizyczna			Emocjonalna			Poczucie kontroli		
	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p
Wsparcie	0,42	5,12	0,000	0,45	5,55	0,000	0,35	4,20	0,000	0,38	4,52	0,000
Zaangażowanie	0,36	4,25	0,000	0,51	6,55	0,000	0,29	3,35	0,001	0,22	2,52	0,013
Deprecjacja	-0,42	-5,10	0,000	-0,35	-4,20	0,000	-0,35	-4,13	0,000	-0,45	-5,55	0,000

W populacji badanych mężczyzn wsparcie kierowane do współmałżonek najsilniej korelowało z satysfakcją fizyczną ($R=0,45$), nieco słabiej zaś z poczuciem kontroli ($R=0,38$) i satysfakcją emocjonalną ($R=0,35$) w sferze seksualnej. Poziom zaangażowania najsilniej wiązał się satysfakcją fizyczną ($R=0,51$), a zdecydowanie słabiej z satysfakcją emocjonalną ($R=0,29$) oraz z poczuciem kontroli ($R=0,22$). Deprecjacja okazała się najbardziej związana z poczuciem kontroli ($R=0,45$) i nieco mniej z satysfakcją fizyczną ($R=0,35$) oraz emocjonalną ($R=0,35$) w sferze seksualnej.

Powyższe analizy wyraźnie obrazują dane procentowe (wykresy 10 i 11). Niski poziom ogólnej satysfakcji seksualnej przejawiała ponad połowa respondentów, którzy kierowali do partnerów negatywne przejawy komunikacji małżeńskiej. Dotyczyło to 50% mężczyzn i 58,8% kobiet przejawiających wobec nich niski poziom wsparcia, 41,2% mężczyzn i 29,4% kobiet przejawiających niski poziom zaangażowania oraz 76,5% mężczyzn i 82,4% kobiet w wysokim stopniu deprecjonujących współmałżonków. Analogicznie, przejawianie pozytywnych form komunikacji wiąże się z wysokim poziomem osiąganego przez małżonków ogólnej satysfakcji seksualnej. Taki stopień zadowolenia cechowało 40% mężczyzn i 60% kobiet okazujących współmałżonkowi wysoki poziom wsparcia, 57,5% mężczyzn i 73,9% kobiet wysoce zaangażowanych w budowanie relacji oraz 32,5% mężczyzn

i 45,7% kobiet cechujących się niskim poziomem deprecjonowania partnerów wspólnego życia, czyli okazujących im wiele szacunku i partnerskich relacji.

Tabela 11 prezentuje szczegółową analizę danych procentowych, obrazujących opisane wyżej istotne statystycznie związki pomiędzy poszczególnymi poziomami wszystkich składników satysfakcji seksualnej a mierzonymi poziomami wszystkich wymiarów składających się na kierowaną wobec siebie komunikację małżeńską.

Tabela 11

Związek poszczególnych składników satysfakcji seksualnej respondentów z jakością ich komunikacji małżeńskiej

Składniki satysfakcji seksualnej małżonków a jakość ich wzajemnej komunikacji			Komunikacja Małżeńska								
			Wsparcie			Zaangażowanie			Deprecjacja		
			Niskie	Przeciętne	Wysokie	Niskie	Przeciętne	Wysokie	Niska	Przeciętna	Wysoka
			w %								
Mężczyźni	Fizyczna	Niska	48,3	44,8	6,9	44,8	48,3	6,9	17,2	13,8	69,0
		Przeciętna	36,0	46,0	18,0	30,0	40,0	30,0	12,0	38,0	50,0
		Wysoka	2,2	58,7	39,1	8,7	19,6	71,7	34,8	43,5	21,7
	Emocjonalna	Niska	48,6	37,1	14,3	37,1	37,1	25,7	11,4	17,1	71,4
		Przeciętna	25,0	58,3	16,7	25,0	43,8	31,3	20,8	37,5	41,7
		Wysoka	9,5	52,4	38,1	16,7	21,4	61,9	31,0	45,2	23,8
	Poczucie kontroli	Niska	50,0	41,7	8,3	41,7	45,8	12,5	8,3	12,5	79,2
		Przeciętna	29,3	53,5	17,2	22,4	32,8	44,8	20,7	25,9	53,5
		Wysoka	9,3	51,2	39,5	20,9	30,2	48,8	30,2	58,1	11,6
Kobiety	Fizyczna	Niska	44,8	27,6	27,6	27,6	34,5	37,9	10,3	13,8	75,9
		Przeciętna	28,0	42,0	30,0	14,0	40,0	46,0	16,0	48,0	36,0
		Wysoka	8,9	33,3	57,8	4,4	26,7	68,9	44,4	31,1	24,4
	Emocjonalna	Niska	58,6	31,0	10,3	31,0	44,8	24,1	6,9	10,3	82,8
		Przeciętna	25,0	43,2	31,8	13,6	43,2	43,2	20,5	45,5	34,1
		Wysoka	5,9	31,4	62,8	3,9	19,6	76,5	39,2	37,3	23,5
	Poczucie kontroli	Niska	51,4	40,0	8,6	28,6	40,0	31,4	8,6	17,1	74,3
		Przeciętna	20,8	31,3	47,9	6,3	37,5	56,3	22,9	41,7	35,4
		Wysoka	7,3	36,6	56,1	9,8	24,4	65,9	41,5	39,0	19,5

3.5. Satysfakcja seksualna małżonków a jakość ich doboru małżeńskiego

Znaczącym dla poczucia satysfakcji seksualnej okazał się związek poszczególnych jej elementów z czynnikami charakteryzującymi jakość doboru małżeńskiego respondentów (tabele 12 i 13). Związek ten wskazywał, że im wyższy jest poziom odczuwanej intymności, podobieństwa i samorealizacji małżonków, a niższy poziom rozczarowania, tym wyższy jest poziom odczuwanej przez nich satysfakcji seksualnej. Związek ten okazał się silniejszy w przypadku badanych kobiet niż mężczyzn. Jednocześnie też poziom rozczarowania stanowi czynnik najsilniej korelujący z poczuciem analizowanej satysfakcji respondentów (dla kobiet $R=-0,63$; dla mężczyzn $R=-,54$), nieco mniej istotny okazał się tu poziom podobieństwa (dla kobiet $R=0,58$; dla mężczyzn $R=,35$) oraz poziom intymności (dla kobiet $R=0,54$; dla mężczyzn $R=,35$), a najmniej korelujący był poziom samorealizacji małżonków (dla kobiet $R=,38$; dla mężczyzn $R=,20$).

Tabela 12.

Satysfakcja seksualna kobiet a jakość ich doboru z małżonkami

Jakość odczuwanego doboru z małżonkami	Satysfakcja seksualna zamężnych kobiet											
	Ogólna			Fizyczna			Emocjonalna			Poczucie kontroli		
	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p
Intymność	0,54	7,07	0,000	0,38	4,62	0,000	0,50	6,41	0,000	0,47	5,93	0,000
Podobieństwo	0,58	7,86	0,000	0,38	4,50	0,000	0,52	6,82	0,000	0,48	6,15	0,000
Samorealizacja	0,38	4,53	0,000	0,27	3,13	0,002	0,31	3,65	0,000	0,37	4,43	0,000
Rozczarowanie	-0,63	-9,05	0,000	-0,44	-5,38	0,000	-0,63	-8,94	0,000	-0,57	-7,69	0,000

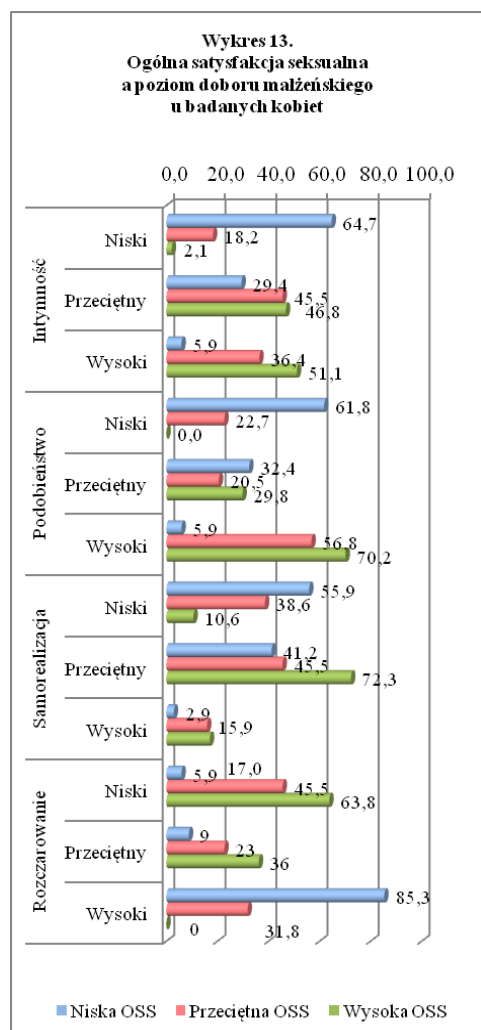
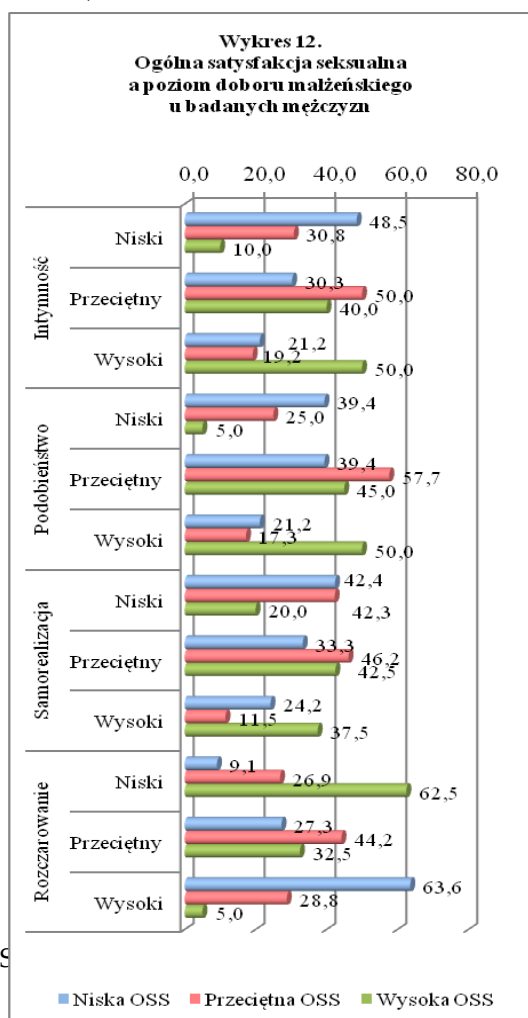
Intymność ($R=0,50$), podobieństwo ($R=0,52$) i rozczarowanie ($R=-0,63$) były czynnikami najsilniej korelującymi wśród kobiet z satysfakcją emocjonalną w sferze seksualności. Elementy te nieco słabiej wiązały się z satysfakcją w zakresie poczucia kontroli (intymność: $R=0,47$; podobieństwo: $R=0,48$; rozczarowanie: $R=-0,57$). Poczucie zdolności do samorealizacji okazało się najbardziej związane z satysfakcją z poczucia kontroli w sferze seksualnej ($R=0,37$), a nieco mniej z satysfakcją emocjonalną ($R=0,31$). Wszystkie czynniki wskazujące na odczuwaną jakość doboru małżeńskiego wśród badanych kobiet okazały się najmniej związane z fizyczną satysfakcją w tej sferze (rozczarowanie: $R=-0,44$; intymność: $R=0,38$; podobieństwo: $R=0,38$; samorealizacja: $R=0,27$).

Tabela 13.

Satysfakcja seksualna mężczyzn a jakość ich doboru z małżonkami

Jakość odczuwanego doboru z małżonkami	Satysfakcja seksualna żonatych mężczyzn											
	Ogólna			Fizyczna			Emocjonalna			Poczucie kontroli		
	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p	R	t(N-2)	p
Intymność	0,35	4,08	0,000	0,33	3,86	0,000	0,19	2,11	0,037	0,41	4,96	0,000
Podobieństwo	0,35	4,12	0,000	0,26	3,01	0,003	0,28	3,26	0,001	0,39	4,70	0,000
Samorealizacja	0,20	2,25	0,026	0,23	2,65	0,009	0,11	1,20	0,231	0,24	2,70	0,008
Rozczarowanie	-0,54	-7,03	0,000	-0,44	-5,38	0,000	-0,49	-6,15	0,000	-0,45	-5,52	0,000

W populacji badanych mężczyzn najsilniejszy związek z poczuciem intymności w relacji ze współmałżonką stwierdzono w przypadku satysfakcji z poczucia kontroli w sferze seksualnej ($R=0,41$), nieco słabszy z fizyczną satysfakcją seksualną ($R=0,33$), a najsłabszy z satysfakcją emocjonalną ($R=0,19$). Odczuwane podobieństwo ze współmałżonką okazało się najistotniejsze także w związku z satysfakcją z poczucia kontroli ($R=0,39$) i mniej istotne z satysfakcją fizyczną ($R=0,28$) oraz emocjonalną w sferze seksualnej ($R=0,26$).

Związek odczuwanej możliwości samorealizacji okazał się istotny statystycznie tylko w przypadku satysfakcji z poczucia kontroli ($R=0,24$) oraz fizycznej satysfakcji seksualnej ($R=0,23$). Poziom rozczarowania, najmocniej związany z poziomem odczuwanej przez respondentów satysfakcji seksualnej, korelował ujemnie w podobnym natężeniu z satysfakcją emocjonalną ($R=-0,49$), związaną z poczuciem kontroli ($R=-0,45$) oraz z satysfakcją fizyczną w sferze seksualnej ($R=-0,44$). Opisane powyżej dane jednoznacznie obrazują wyniki przedstawione za pomocą skali procentowej (wykresy 12 i 13). Niski poziom zadowolenia w sferze seksualnej wiąże się u respondentów w największym stopniu z niskim poczuciem intymności (48,5% mężczyzn i 64,7% kobiet), podobieństwa (39,4% mężczyzn i 61,8% kobiet) i samorealizacji (42,4% mężczyzn i 55,9% kobiet), a wysokim poziomem rozczarowania (63,6% mężczyzn i 85,3% kobiet). Z kolei wysoki poziom ogólnej satysfakcji seksualnej przeżywali respondenci o wysokim poziomie doboru małżeńskiego. W przypadku intymności dotyczyło to 50% mężczyzn i 51,1% kobiet, podobieństwa – 50% mężczyzn i 70,2% kobiet i samorealizacji – 37,5% mężczyzn oraz 15,9% kobiet. Wysoki poziom satysfakcji seksualnej wyraźnie korelował z niskim poziomem rozczarowania u 62,5% mężczyzn i 63,8% kobiet.

Tabela 14. Związek poszczególnych składników satysfakcji seksualnej respondentów z jakością ich doboru małżeńskiego

Składniki satysfakcji seksualnej respondentów a jakość ich doboru małżeńskiego		Dobór Małżeński												
		Intymność			Podobieństwo			Samorealizacja			Rozczarowanie			
		Niska	Przeciętna	Wysoka	Niskie	Przeciętne	Wysokie	Niska	Przeciętna	Wysoka	Niskie	Przeciętne	Wysokie	
		w %												
Mężczyźni	Fizyczna	Niska	53,6	28,6	17,9	35,7	46,4	17,9	53,6	28,6	17,9	21,4	21,4	57,1
		Przeciętna	32,0	42,0	26,0	30,0	42,0	28,0	36,0	46,0	18,0	14,0	54,0	32,0
		Wysoka	10,6	48,9	40,4	6,4	57,5	36,2	23,4	44,7	31,9	61,7	25,5	12,8
	Emocjonalna	Niska	44,1	32,4	23,5	35,3	50,0	14,7	44,1	32,4	23,5	11,8	23,5	64,7
		Przeciętna	22,5	53,1	24,5	22,5	51,0	26,5	30,6	55,1	14,3	24,5	55,1	20,4
		Wysoka	23,8	35,7	40,5	11,9	45,2	42,9	33,3	33,3	33,3	61,9	23,8	14,3
	Poczucie kontroli	Niska	62,5	20,8	16,7	45,8	41,7	12,5	50,0	41,7	8,3	12,5	33,3	54,2
		Przeciętna	29,3	50,0	20,7	24,1	55,2	20,7	36,2	43,1	20,7	24,1	37,9	37,9
		Wysoka	9,3	41,9	48,8	7,0	44,2	48,8	25,6	39,5	34,9	58,1	34,9	7,0
Kobiety	Fizyczna	Niska	56,7	20,0	23,3	50,0	23,3	26,7	50,0	40,0	10,0	23,3	6,7	70,0
		Przeciętna	21,6	52,9	25,5	25,5	29,4	45,1	39,2	47,1	13,7	35,3	29,4	35,3
		Wysoka	6,7	42,2	51,1	6,7	26,7	66,7	13,3	71,1	15,6	62,2	28,9	8,9
	Emocjonalna	Niska	51,7	34,5	13,8	62,1	20,7	17,2	48,3	44,8	6,9	6,9	6,9	86,2
		Przeciętna	32,6	45,7	21,7	21,7	39,1	39,1	41,3	50,0	8,7	34,8	30,4	34,8
		Wysoka	2,0	41,2	56,9	5,9	19,6	74,5	15,7	62,8	21,6	68,6	27,5	3,9
	Poczucie kontroli	Niska	62,9	25,7	11,4	54,3	34,3	11,4	57,1	40,0	2,9	8,6	2,9	88,6
		Przeciętna	12,5	52,1	35,4	20,8	20,8	58,3	31,3	54,2	14,6	52,1	27,1	20,8
		Wysoka	7,0	41,9	51,2	4,7	27,9	67,4	14,0	65,1	20,9	58,1	37,2	4,7

W tabeli 14 zawarto szczegółową analizę danych procentowych, przedstawiających opisane wyżej istotne statystycznie związki pomiędzy poszczególnymi poziomami wszystkich składników satysfakcji seksualnej a mierzonymi poziomami wszystkich wymiarów składających się na odczuwany przez małżonków dobór małżeński.

Podsumowanie i wnioski z badań

Podjęta w badaniach analiza dotycząca związku pomiędzy satysfakcją seksualną małżonków a jakością ich relacji w innych, pozaseksualnych sferach funkcjonowania potwierdziła dotychczasowe wnioski znajdujące się w literaturze przedmiotu. Jednocześnie też potwierdziła założoną hipotezę, że istnieje związek pomiędzy powyższymi zmiennymi. Pogłębione, o szczegółowe wymiary relacji małżeńskich oraz składniki satysfakcji seksualnej, badania pozwoliły na wnikliwe przyjrzenie się uzyskanym związkom i poszerzenie dotychczasowych analiz podejmowanych przez innych autorów.

Tak szczegółowy wgląd we wzajemne uwarunkowania różnorodnych postaw małżonków wobec siebie, przejawianych poprzez ich własne refleksje, odczucia i Zachowania wobec siebie nawzajem w różnych płaszczyznach własnego związku umożliwia podejmowanie kolejnych badań koncentrujących się na sposobach wdrażania w praktykę doradczą i terapeutyczną wniosków, uzyskanych w toku opisywanych w niniejszym artykule badań.

Seksualność jest szczególną sferą życia małżonków. Jest niezwykle ważnym obszarem integrującym przejawy pozostałych obszarów oddziałujących na jakość relacji pomiędzy małżonkami. Z uzyskanych danych wynika, że związek pomiędzy satysfakcją seksualną a poszczególnymi badanymi wymiarami pozaseksualnych relacji małżonków okazał się w każdym przypadku istotny statystycznie, a uzyskane korelacje są dość wysokie. W każdym analizowanym przypadku wysoki poziom satysfakcji seksualnej małżonków, tak w sferze fizycznej, jak emocjonalnej i w zakresie poczucia kontroli, wiąże się z wysokim poziomem analizowanych wymiarów pozaseksualnych relacji małżeńskich. W związku z tym, im wyższy jest poziom więzi małżeńskiej, czyli współodczuwania, współrozumienia i współdziałania, tym wyższa jest satysfakcja seksualna. Im wyższy jest poziom przejawianej wobec małżonka postawy miłości, czyli namiętności, intymności i zaangażowania, tym wyższy jest poziom satysfakcji seksualnej respondentów. Im wyższa jakość kierowanej do współmałżonka komunikacji w obszarze wsparcia, zaangażowania, a niższy w zakresie deprecjacji, tym wyższy poziom satysfakcji seksualnej. I jednocześnie im wyższy jest poziom odczuwanego przez respondentów doboru małżeńskiego, tym wyższy jest poziom satysfakcji seksualnej. Wszystkie te dane potwierdzają jeszcze wyniki związane z poczuciem przygotowania do małżeństwa, z wyborem współmałżonka i z subiektywnie określonym poczuciem zadowolenia. Wysoka ocena tych trzech ocenianych przez badane osoby zagadnień korelowała z wysoką oceną ich satysfakcji seksualnej.

W odniesieniu do płci respondentów okazało się, że pojawiły się pewne różnice w omawianych związkach. Uzyskane korelacje pomiędzy badanymi zmiennymi okazały się wyższe u kobiet niż u mężczyzn. W grupie kobiet wyższy ogólny poziom satysfakcji seksualnej w porównaniu do mężczyzn wiązał się z lepszym poczuciem przygotowania do małżeństwa, z nieco wyższym poziomem odczuwanej więzi małżeńskiej, z wyższym poziomem pełnej miłości (szczególnie w zakresie namiętności i intymności), z wyższym poziomem komunikacji małżeńskiej i z wyższym poziomem odczuwanego doboru małżeńskiego. Biorąc pod uwagę szczegółowe elementy analizowanych zmiennych okazało się, że większa siła uzyskanych związków w populacji mężczyzn, w porównaniu do kobiet, dotyczyła dodatnich korelacji pomiędzy fizyczną satysfakcją seksualną a zadowoleniem z wyboru współmałżonki, z subiektywnie określoną oceną jakości tworzonego z nią związku, ze współodczuwaniem, współrozumieniem i współdziałaniem, zaangażowaniem (w PM i KKM) oraz ze wsparciem. W populacji kobiet siła związków dotyczących fizycznej satysfakcji seksualnej z namiętnością, deprecjacją, intymnością, podobieństwem i samo-realizacją była wyższa w porównaniu do grupy mężczyzn. W przypadku emocjonalnej satysfakcji seksualnej siła związków z pozostałymi zmiennymi była wyższa wśród mężczyzn jedynie w przypadku zaangażowania, natomiast w przypadku pozostałych zmiennych szczegółowych sił tych korelacji była wyższa w populacji kobiet. Podobne zależności ujawniły się podczas badania związku poczucia kontroli w sferze seksualnej z elementami analizowanych pozaseksualnych obszarów relacji małżeńskich. Niewiele silniejsze związki dotyczyły w populacji mężczyzn ostatniego wymiaru satysfakcji seksualnej z zaangażowaniem i deprecjacją, natomiast w pozostałych obszarach związku te okazały się silniejsze w populacji kobiet.

Ze względu na korelacyjny charakter analizy wyników badań można mówić o wzajemnym związku satysfakcji seksualnej małżonków z innymi obszarami ich relacji. Nie można zakładać, że istnieje określony kierunek wpływu analizowanych zmiennych na siebie. Można natomiast jednoznacznie stwierdzić, że omawiane obszary relacji małżonków wzajemnie się przenikają, co wiąże się z tym, że wysokiej satysfakcji seksualnej towarzyszy wysoki poziom więzi małżeńskiej, wysoki poziom przejawianej wobec współmałżonków miłości, wysoki poziom komunikacji i odczuwany przez nich wzajemny dobór małżeński. Z kolei, niski poziom relacji w wyżej wymienionych obszarach życia małżeńskiego wiąże się z odczuwaniem przez kobiety i mężczyzn niskiego poziomu satysfakcji seksualnej.

Na zakończenie warto podkreślić, że współczesne tendencje do traktowania seksualności w sposób hedonistyczny (zob. Komorowska-Pudło, 2014a), bez powiązania z trwałą więzią między kobietą i mężczyzną, opartą na szeroko rozumianej miłości, jako postawie wobec partnera, będzie wiązało się z niską jakością doświadczeń interpersonalnych tak w zakresie samej seksualności, jak i pozostałych aspektów tworzonej wzajemnie relacji, a w konsekwencji z wysokim prawdopodobieństwem konfliktowości małżonków i ryzykiem rozpadu ich związku. Problem ten jest o tyle znaczący, że jedna trzecia badanych osób cechuje się przeciętnym i niskim poziomem odczuwanej satysfakcji seksualnej, ponad dwie

trzecie niskim i przeciętnym poziomem więzi małżeńskiej, prawie 90% niskim i przeciętnym poziomem przejawianej wobec współmałżonka miłości, prawie dwie trzecie niskim i przeciętnym poziomem wsparcia i zaangażowania, prawie połowa - wysokim poziomem deprecjacji przejawianej wobec współmałżonka, a dwie trzecie respondentów niskim i przeciętnym poziomem odczuwanego doboru małżeńskiego, przy czym prawie jedna trzecia spośród nich odczuwa wysoki poziom rozczarowania.

W związku z powyższym należałoby w różnego rodzaju formach pracy z młodzieżą, narzeczonymi oraz małżonkami podnosić jakość ich wzajemnych relacji, aby poprzez ich własną aktywność przeciwdziałać osłabianiu się jakości związków małżeńskich, a w konsekwencji ich rozpadom.

Bibliografia:

- Braun-Gałkowska M. (1985), *Miłość aktywna*, Warszawa Instytut Wydawniczy PAX.
- Buss D.M. (1996), *Ewolucja pożądania*, Gdańsk, GWP.
- Buss D.M. (2014), *Zazdrość. Niebezpieczna namiętność*, Sopot, GWP.
- Celmer Z. (1989), *Małżeństwo*, Warszawa, PZWL.
- Davis D., Shaver P.R., Widaman K.F., Vernon M.L., Follette W.C, Beitz K., "I can't get no satisfaction": In secure attachment, inhibited sexual communication, and sexual dissatisfaction, "Personal Relationships", 2006, nr 13, s. 465-483.
- Dzierżanowski J. (2000), *Konflikty małżeńskie*, Opole, Uniwersytet Opolski.
- Fisher H. (2004), *Dlaczego kochamy*, Poznań, Rebis.
- Grabowska M. (2007), *Wyznaczniki relacji partnerskiej a zmiany w sferze seksualnej w poszczególnych fazach dorosłości*, „Psychologia rozwojowa”, tom 12, nr 4, s. 29-40.
- Grabowska M. (2014), *Seksualność w związkach małżeńskich*, (w:) *Psychologia rodziny*, red. I. Janicka, H. Liberska, s. 167-184, Warszawa, PWN.
- Hajcak F., Garwood P. (2002), *Dlaczego ze sobą sypiamy. Nieseksualne powody, dla których ludzie uporawiają seks*, Gdańsk, GWP.
- Harwas-Napierała, B. (2006), *Komunikacja interpersonalna w rodzinie ujmowanej jako system w relacji rodzice-dzieci*, „Roczniki Socjologii Rodziny”, tom XVII, s. 221-233, Wydawnictwo Naukowe UAM
- Imieliński K. (1986), *Człowiek i seks*, Warszawa, IWZZ.
- Izdebski Z., Ostrowska A. (2004), *Seks po polsku*, Warszawa, Muza SA.
- Janicka I., Niebrzydowski L. (1994), *Psychologia małżeństwa*, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Janicka I. (2006), *Kohabitacja a małżeństwo w perspektywie psychologicznej*, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Kaźmierczak M., Płopa M. (2008), *Kwestionariusz Komunikacji Małżeńskiej*, Warszawa, VIZJA Press&IT.
- Kenrick D.T., Neuberg S.L., Cialdini R.B. (2002), *Psychologia społeczna*, Gdańsk, GWP.

- Komorowska-Pudło M. (2013), *Seksualność młodzieży przełomu XX i XXI wieku*, Kraków, WAM.
- Komorowska-Pudło M. (2014a), *System wartości Schelerowskich a postawy dorosłych wobec wybranych aspektów relacji w heteroseksualnych związkach intymnych*, „Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio”, nr 1(17), s. 57-90.
- Komorowska-Pudło M. (2014b), *Jakość relacji pomiędzy małżonkami posiadającymi i nieposiadającymi rodzeństwo*, „Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio”, nr 3(19), s. 56-78.
- Kuczyńska A. (1998), *Sposób na bliski związek*, Warszawa, Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Leiblum S.R., Rosen R.C. (2005), *Terapia zaburzeń seksualnych*, Gdańsk GWP.
- Marcol A. (1995), *Etyka życia seksualnego*, Opole, Uniwersytet Opolski.
- Meston C.M., Buss D.M. (2010), *Dlaczego kobiety uprawiają seks*, Warszawa, SAW, Smak słowa.
- Nęcki Z. (1996), *Atrakcyjność wzajemna*, Kraków, Wydawnictwo profesjonalnej szkoły biznesu.
- Okoń, W. (1984), *Słownik pedagogiczny*, Warszawa, WSiP.
- Płopa M. (2006), *Więzi w małżeństwie i rodzinie*, Kraków, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Pospiszyl K. (1990), *Dobór seksualny a zadowolenie z pożycia małżeńskiego*, „Problemy Rodziny”, nr 2, s. 3-8.
- Rostowska T. (2008), *Małżeństwo, rodzina, praca a jakość życia*, Kraków, Impuls.
- Ryś M. (1999), *Psychologia małżeństwa w zarysie*, Warszawa, CMPPP.
- Scott F.C., Sprecher S. (2000), *Sexuality in marriage, dating, and other relationships: a decade review*, „Journal of Marriage and Family”, Tom 62, nr 4, s. 999-1017.
- Szopiński J. (1980), *Skala Więzi Małżeńskiej*, (w:) *Psychologia w służbie człowieka*, red. Z. Ratajczak, s. 101-106, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Wojciszke B. (2010), *Psychologia miłości*, Gdańsk GWP.
- Wojciszke B. (2004), *Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe Scholar.